

Proletari din toate țările, uniți-vă!

IN ACEST NUMAR:

EUGEN BARBU: „Necazurile lui Filippache”

GEO DUMITRESCU: „Ciudata problemă a nopților”

EUGEN JEBELEANU: Poezia lui Asturias

Gazeta literară

Anul IX, nr. 435

28

Joi 12 Iulie 1962

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini 50 bani

LA MOSCOVA

La Moscova a început, în ziua de 9 Iulie, Congresul pentru dezarmarea generală și pace. Peste o sută de țări și-au trimis acolo delegații; milioane, sute de milioane de oameni din toate colțurile lumii leu aminele cu încordare la cealaltă dezbateră problema cea mai importantă a tuturor timpurilor, pacea, problema care în zilele noastre necesită cea mai urgentă și mai radicală rezolvare.

Pe cine deranjează dezarmarea generală și pacea, de trebuie să se poarte altele discuții în jurul ei? Pe cei ce vor să-și sporească și mai mult înnebunitățile lor veniturilor, exprimabile numai în cifre astronomice, pe cei ce alimentează cursa înarmărilor: imperialiștii, în primul rând cei din Statele Unite ale Americii. Le o frică de pace? Da! Căci n-ar vrea să înțeleze torenții de aur ce se revărsă, cascădă, în casa lor de fier. Pentru aceasta sînt în stare de orice, chiar să riște demența aventurii a prăpădului nuclear.

Pe cine interesează dezarmarea generală și pacea? Pe toată lumea, de la un capăt la altul al pămîntului, afară de vîrfurile capitaliste ce consideră că și truda și singele omului trebuie să servească la căpșuirea cu bancnote a pungii lor.

Dar cînd năzuințele popoarelor spre dezarmarea și pace, de-altece ori zădărnice, devin conștiința lumii, cum se petrece în timpul nostru, și cînd încercărilor de a dezlănțui o conflagrație mondială li se poate da un răspuns zdrobitor, ceea ce ieriși este posibil în zilele noastre, atunci sorții păcii se găsesc în mîni sigure.

Congresul de la Moscova a înmănușat și a ridicat la nivelul de conștiință a lumii năzuințele arzătoare ale oamenilor de pe glob de-a determina dezarmarea generală, cheuză și pasul indispensabil pentru asigurarea unei conviețuirii fără război pe pămînt.

Tulburarea spațiului cosmic cu explozii nucleare, practicele cu atita sfidare a umanității de către războinică reprezentanți ai finanței americane, nu face decât să crească impopularitatea celor care întehin războiul rece pînă la gradul de revoltă unanimă.

Iar rușinea lor în fața omenirii, dacă ar îndrăzni totuși să-și pună în aplicare simțirile lor înțelnii, ar fi raportate la rușinea lui Hitler, cea mai detestabilă creatură de pînă acum a istoriei, de-o mie de ori mai mare și soarta lor, aceea a celor mai odioși criminali de război.

Omenirea poate și trebuie să trăiască fără război. Aceasta este năzuința luptătorilor pentru pace din toată lumea. Poporul nostru, popoarele țării socialiste și toate celelalte popoare iubitoare de pace, preocupate de viitorul omenirii, sprîjină cu hotărîre propunerile Uniunii Sovietice pentru dezarmare generală și pace, principiile leniniste ale coexistenței pașnice.

Pacea poate fi cîștigată. Lumina acestui adevăr va încinge inimile oamenilor la Congresul de la Moscova și ea va străluci ca un foc fără moarte pe cea mai înaltă culme a omeniei. Conștiința umanității trebuie azi să determine pe conducătorii de state să porceadă la dezarmarea generală ca să se ajungă apoi la pacea delințivă între popoare și la eliminarea pentru totdeauna a războiului din viața societății.

Mihai BENIUC

Solii păcii

S-adună solii păcii în soborul
Menit urgiile să stăvilească
Și-ntr-un elan de dragoste frățească
Să pregătească lumii viitorul.

Un singur NU popoarele rostească
Războiului, a-tot-distrugetorul.
O luptă numai: cu asupritorul
Ce vrea din munca plebei să trăiască!

Să piară iasmele întunecimei
Uneltorii facului și-ai crimei
Clocind în taințele subterane!

Pe turnuri și în inimile noastre
Să filfite, sub zările albastre,
Drapelul pur al păcii suverane.

Victor EFTIMIU

10 Iulie 1962.

Culegătorul

I
La un cuvînt, pornește furtuna, cresc văpăi!
O mie de ecouri se răspîndesc pe văi!
Doar un cuvînt, cu sensul luminii cît un bob,
Jur-împrejur aprinde făcliile pe glob...

Și-acest poem cu zborul de șoim sau zvelt porumb,
Ți-l-am adus, maestre, să mi-l culegi în plumb,
Căci știu că se ridică de-a dreptu-n viitor,
De va învinge plumbul și va țîșni în zbor;

Sau, în marșul lumii l-oi risipi la loc,
De n-am turnat într-însul destul avînt și foc,
Din senza de vînt o sufletei meu,
Ca să tapusească plumbul ca timpul dur și greu...

De nu va avea pămîntul rezerva de plumb,
Dinși se va război în război, în război...

Necontenit să ardă, și-un milion de ani,
Rostogolit în vatra nestînjilor vulcani...

II
La un cuvînt, pornește furtuna, cresc văpăi!
O mie de ecouri se răspîndesc pe văi!
Doar un cuvînt, cu sensul luminii cît un bob,
Jur-împrejur aprinde făcliile pe glob...

Și-acest poem, cu zborul de șoim sau zvelt porumb
Încearcă-l, o, maestre, turnîndu-mi-l în plumb,
Și de-o aveți nestînsă menire pentru zbor,
Din plumb să se smucească de-a dreptu-n viitor!

Ca fulgerul străbată acest nemărginit...
Iar cînd se va atînge cu creasta de zenit,
Să cadă, din tăcute, astrale, cămăru,
Doar pulbere de aur pe aripile lui...

Eusebiu CAMILAR

relații umane, cu ceilalți oameni. Deosebirea dintre literatura realist-socialistă și cea decadentă nu stă în faptul că una are în vedere colectivitatea amorfă iar cealaltă individul, omul, cum ar fi orii teoreticienii tendențioși și intenționați vulgarizatori să se creadă. Lawrence Durrell, unul dintre cei mai reacționari scriitori occidentali, în voluminoasa tetralogie intitulată *Cuartetul Alexandria* observă cu superioritate, prin intermediul unui personaj (dacă putem numi astfel ilustrațiile sale fidele ale freudismului): „În ce privește comunismul, constat că nu oferă nici el soluții: analiza omului în termeni de compunere economică suprimă orice bucurie de a trăi și este aceluși curată și veștă săl înșurțări pe om de un psihic periculos”. Adevărata deosebire provine din faptul că scriitorii balcanici și românii noastre sînt preocupați de esența umană care e de natură socială, pe cînd ceilalți dau toată atenția instinctivelor, animalicilor, tacturilor acelor nepotisme care fac din om un animal superior, omul, la un stadiu de înaltă dezvoltare, sinteză a omului de înaltă clasă și a omului de mijloc, dar și a omului de mijloc și a omului de jos.

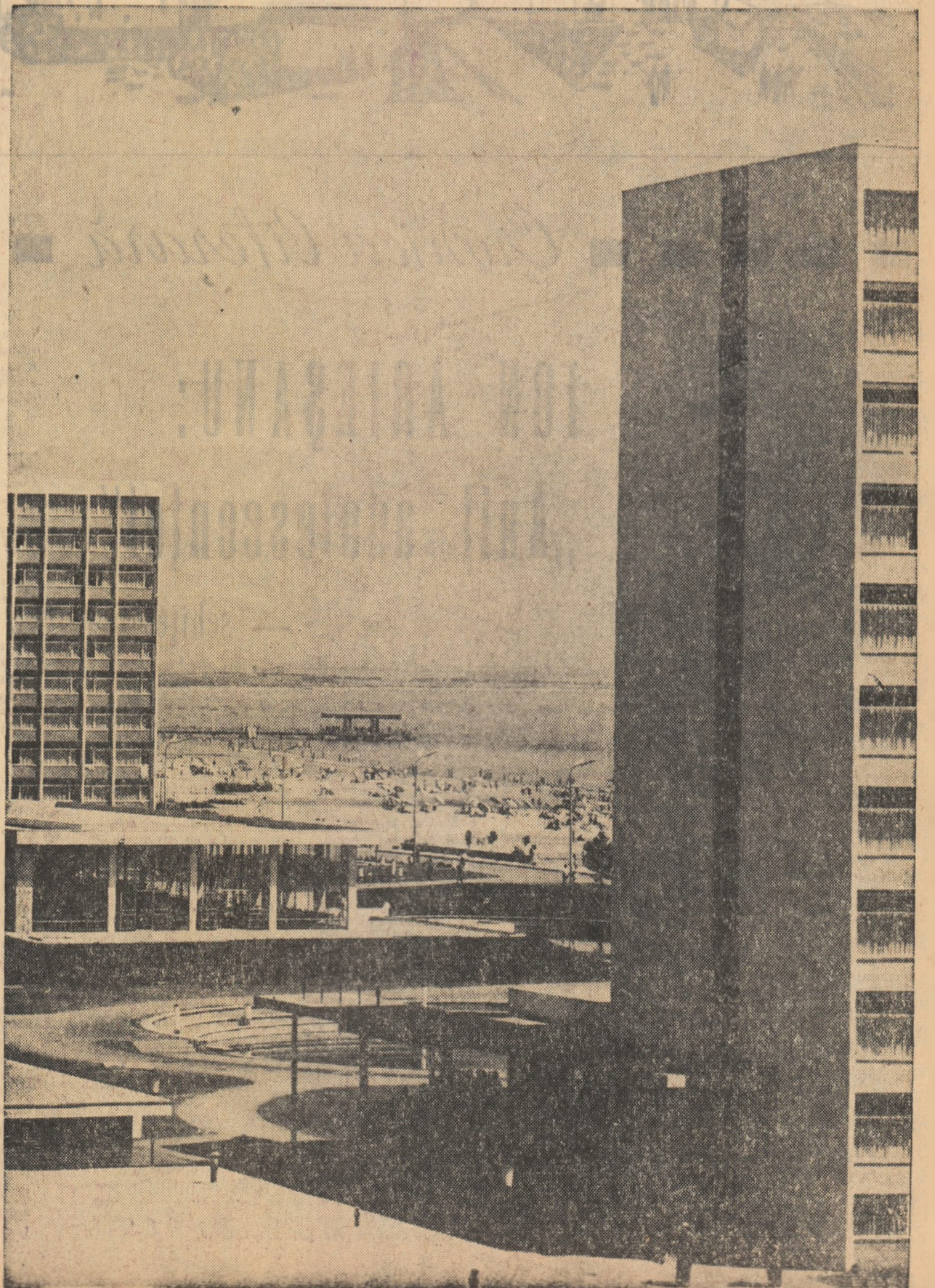
Scritorii are față de compozitorul muzical nu șapte note citare el, ci sute de mii, cite cuvinte are limba în care scrie și cite mai poezie să scoată și ei din vocabularul imperfecțat. Crezul meu de căpetenie este exigența aspră pe care mi-o aplic mie însumi: cu cruzime și, vreau să fiu iertat, mi-ăș permite să o cer tuturor: colegilor de literatură care adeseori, și mai des decît trebuie, preferă lucrul ușor, plăcerea extatică, pe cînd arta în general e o mare plăcere fără îndoială, dar și o adevărată ascetă. Noi vrem să mîngiem, cum spuși, sufletele semenilor noștri, cină că rareori putem atinge nivelul aproape imperceptibil al sensibilităților complexe. Ceea ce usurează sarcinile noastre este noia față a vieții și a simțirii pe care în imensa lui generalitate ne-o aduce socialismul. El ne-a ușurat viața care de multe ori, dacă nu de cele mai multe ori, a fost în societățile trecute o mare povară. Frățește, omenește, sufletește, el a realizat visurile noastre care au început acum citeva sute de mii de ani, cu omul peșterii, s-au continuat cu basme și povești înaintea lui Homer pînă la noi. Azi cîntecul au început să fie împărțite artificial după ambițiile personale în clasice, parnasice, simboliste etc., etc., mergînd citeodată pînă la absurd. Dorința la care inevitabil ajung artiștii lirici, povestitori, sculptori și compozitori, după ce socialismul în puterea căruia gîndim și vorbim birule din ce în ce mai puternic pretindem, este noia modalitate a viitoarelor literaturii: pacea între popoare și oameni. O doresc din adîncuri totuși au trecut prin mult sînge și multe temnițe pentru a se întîlni sub steagul de bună înțelegere și pace universală.

Georgeta HORODINCA

(Continuare în pag. 6)

Belgrad, Iulie 1962.

Tudor ARGHEZI

LIVORAN 1962

Foto: DAN GRIGORESCU

CICINDATA PROBLEMA A NOPTILOR

de GEO DUMITRESCU

„Foate verde și-o sipică
A dracului noapte mică...”

(CINTEC POPULAR)

— Mai dați-o-ncolo de lună! — zicea unul —
o s-ajungem și la ea în curind,
o să ne plimbăm și pe ea în pantofi cu șenile...
— Are dreptate! — zicea al doilea, mai lăsați-le naibii
de lună și stele!... Să mai umblăm nițel și pe pământ
că și la noi, zilele trecute,
pământul a devenit rotund...
— Să vedem ce facem cu nopțile! — a mai strigat unul.
Și așa apărură deodată pe ordinea de zi,
problema ciudată a nopților...
(Căci era acolo o adunare a poezilor,
o ședință de lucru, cam așa ceva, —
sau poate mă nimerisem undeva întâmplare
în fluxul obișnuit — un fel de ultrasunete
prin care comunică îndeobște poezii între ei).
Fapt e că discuția izbucnise ca o furtună de primăvară
și deodată, printre valuri torențiale și descărcări
electrice,
m-am pomenit însumi strigând:
— Cer cuvîntul! ziceam. Dați-mi voie.
Am studiat problema. Vă pot prezenta un raport
cam lung dar, în schimb, foarte amănunțit...

— Dă-i drumul! săriră glasuri, iar un tînar
cărui îi scăpăra părul la ceafă (pe unde
în chip vădit pierdea mult fosfor)
rosti solemn acoperind vuietul adunării:
— Are cuvîntul tovarășul Geo Dumitrescu!

Se făcu liniște. — Tovarăși! strigai, sugrumat de emoție,
trebuie să găsim o soluție.
Nopțile sînt prea mici, tot mai mici, —
înguste vîlcele între munții înalți ai zilelor,
între munții înalți, puternici, plini de grele păduri,
ai zilelor.
Trebuie să fie o cale
nopțile sînt prea mici, prea puține, nu ne mai ajung,
scurte fulgere de beznă între două coloane albe,
între două coloane albe, înalte, fără sfîrșit.
Trebuie să fie o ieșire — nu mai e chip!
Văzduhul fermentează, — ochii sînt plini, urechile,
inima
Ziua lasă pe noi o rouă bogată, fecundă,
lumini și vorbe, amintiri, grele dire adînci
Oamenii lasă în adîncul nostru
urme de foc, valuri, lacrima frunții,
zimbete și miini în mișcare, miini,
sute de miini ce flutură pe strunele zilei
Ziua — țesătoare dibace...

lată amurgul. Încet, nervii zilei se liniștesc,
unul cîte unul se sting, ca niște filamente,
devenind roșii, mov, cenușii, negre...
Ca o femeie în putere, ștergîndu-și miinile,
lepădînd șorțul, ziua
se lasă somnului, ușor, ostenit-zimbătoare
mirosind a lapte...
Tu îți mii spre casă
bătrînul car solid, troznind de povară,
bătrînul car al zilei, încărcat cu vîrf,
îl mii spre casă plin de roade, grăbit să-l descarci,
o, peste măsură de grăbit, insetat,
să-l descarci, să-l cîntărești, să-l numeri,
să-l treci în condică...
Ah, dar vă spun, la dracu! noaptea
ne-a rămas mică, strîmătă, caraghioasă,
ca o căciulă din copilărie!
Nici n-apuci să-ți descarci carul pe jumătate,
— și cîntă cocoișii, și nu știu cine naiba avîrile
un afurisit de dovleac aprins deasupra casei,
sculînd lumea din somn...

Tu te căznești furnică, tîrînd poveri
de-o sută de ori cît tine, să le tragi de-a bușilea
pe gura îngustă a bordeiului — bordeiul nopții
nu le mai încap...
Și-atunci, ah, ce ciudă,
ce deznădejde te-apucă atunci,
ce minie crîncenă, soră cu moartea,
și strigăte grele de nepuțință
se zbat bolborosind în coșul pieptului:
— Unde, unde sînt nopțile? Ce se-nîmplă?...
Poate sînt pe undeva stocuri supranormative?
Poate le-adună unii avari și le-ngroapă
în grădini, la rădăcina pomilor, crezînd
că le vor putea lua cu ei în mormînt,
ca să le trăiască pe îndelete dîncolo, ca și cum
n-ar fi acolo destule nopți, prea destule...
Poate e pe undeva o scăpare din vedere,
o greșală de planificare, de vreme ce am ajuns
să producem mii și mii de tractoare pe an
și numai 365 de nopți!...

Trebuie să fie o soluție.
Ne trebuiesc nopți mari, întregi,
duble, dacă se poate, — da, duble,
cîte două nopți pentru fiecare zi,
ca să putem măsura și socoti
toată avuția și toată puterea fiecărei zile,
ca să putem prelucra polenul îmbelșugat,
— sfînta pradă
pe care oamenii o adună

din torentul vertiginos al clipelor...
Știu, cineva o să-ntrebe, firește:
o, iubiți agricultori ai nopții,
dar ziua ce faceți?...
Cum așa, ziua? Ziua? — Dumnezeule mare!
cum să pierzi vremea, ziua, cu capul în palme
în fața hîrtiei — ziua! — calculînd
cîntecul probabil de miine?...
Cine-ți mai dă înapoi
ce-a scăpat ochiul, urechea, bătaia inimii?...
Cine-ți restituie tremurul risipit al zilei,
treptele de fierbere și împietrire
ale betonului,
ce urcă fulgerător cu antenele-n creștet?...
Cine-ți întoarce culorile ce fug
pe obrazul oțelului fierbînte, clipa
cînd aluatul devine piine,
cînd sămînta devine holdă,
cînd oamenii, motoarele încinse,
cîntînd, înaltă într-un hotărîtor efort
panoul alb, uriaș, aburînd, al zilei,
cu 24 de ferestre spre viitor?...
Cine? o, cine-ți mai dă înapoi
glasurile, pașii, sîngele alergînd, încordarea:
țuica tare a fiecărei zile?...
Și-apoi, nu vă supărați, versul, fraților,
e o floare de noapte...
Il semeni în zori, îl stropești cu toate apele zilei,
dar el înflorește tîrziu, după miezul nopții,
în bătaia lunii.
El crește noaptea, — noaptea e-a lui,
noaptea ard mai puternic
și cuptoarele oțelurilor și condeiele.
Noaptea ard condeiele, ascultînd
virtejul instelat al turbinelor din munți,
șoapla cîmpurilor unite,
grumozul liniștit al pompelor de sondă
ce se leagănă tăcut, egal, cufundînd ciocul adînc
în călimările lor nevăzute, de sub pămînt...

Dar nopțile ne-au rămas mici
ca un cupeu de altă dată, cu perdeluțe de dantelă,
un cupeu decolorat, strîmt, în care
nu mai e loc să desfășuri, întregă,
harta zilei, harta sufletului...
Avem nevoie de nopți adînci, încăpătoare,
duble, dacă se poate, de nopți mari, frumoase.

Trebuie să se ia măsuri, așa nu mai merge!
e timpul, frați poezi,
să înaintăm un memoriu
la Ministerul Nopților, la Ambasada Lunii,
să cerem nopți mai mari, nopți înalte, nopți-tur,
să cerem drepturi egale pentru zile și nopți,
o mai justă repartizare a nopților,
pe cap de locuitor...
Să se ia măsuri drastice
împotriva celor ce irosesc materialul nopții
(au fost văzuți indivizii, ce susțineau
că sînt călugări — și poate că erau chiar călugări —
cruind cu nemiloase faorfece cucernice
din postavul scump al nopții,
sutane, tot felul de sutane
și de stîndarde ale întinericului!).
Mai sînt unii care le speculează la Talcioac,
le vînd la negru, nopți din pachete, nopți false,
simple petice de beznă, pe care dacă le duci la

auzi împușcături și gemete de departe, dinspre apus.
Alții prăpădesc materialul nopții tîind din el
mînceuțe de safin (cu care se-mbracă de oțel
și nesuferitele ciorii), — și așa le vine mai ușor
să moție prin birouri, tolanții pe registre și dosare
pline de oameni vii...

Ajunge! Așa nu mai merge! Să se ia măsuri!
Să se confişte nopțile de la cei ce dorm ziua
zugrăvind-o în culoarea întunecată a nepăsării
și zicînd că e noapte,
de la cei ce-și plimbă aghioase melancolii
prin birouri și ateliere, pe lingă unelte,
de la cei ce dorm în post în ghereta de gardă a zilei,
de la cei ce trăiesc dormind într-un somn perpetuu,
de la cei ce cufundă nopțile-n spirt
scotîndu-le albe, străvezii, împleticite,
de la cei ce se tem de noapte, fugînd
de oglinda liniștită a somnului,
de la cei ce fug de somn ca de moarte, de frica
viselor,

de frica necruțătoarei sincerității a viselor, —
căci visele scot uneori, ridicînd deasupra
precum apele din adîncuri
azvîrlînd la fărmlă conștiinței,
cadavre de gînduri îngroapate pe furis, dosite,
la o căror vedere pălesc acei
ce se știu vinovați...
Dar noi,
noi nu ne temem de vise, nu ne temem de nopți,
noi visăm cu condeiul în mînă
cu ochii larg deschiși,
ridicînd fățiș din adîncul călimării,
trupul rumen, însuflețit, al zilei,
seva puternică, vie,
ce leagă una de alta clipele spre viitor,
ca o arteră de sînge esențială.

Dar dați-ne nopți de tip nou, înalte, să ne putem vii
pînă la umăr înalt, luminos, al zilei,
să putem preamări, cum se cuvine
sfînta pradă
pe care oamenii o adună
din torentul vertiginos al clipelor...

O, dar n-are rost
să ne batem ca apa de maluri...
Voi, dragii mei arcași ai penitei,
voi, viteji dorobanți de gardă ai nopții, —
să vă spun drept: nopțile nu vor crește de la sine,
să vă spun între noi: după cite-am aflat,
alte-le-n plus nu vom primi, e-aproape sigur.
Rămîne să ne gospodărim cum om putea —
să ne gîndim bine: trebuie să fie o cale.
Să facem economii, să-nlăturăm risipa
(poate vom fi nevoiți să suprimăm și cota
rezervată pentru redingotele pinguinilor).

Să vorbim cu minerii,
să ne rugăm de ei frățește —
doar și ei umblă cu stele prin întineric —
poate ne scot pentru noi un filon întreg,
un filon mai mare și mai negru,

Desen de NICA PETRE

să ne-ajungă mai multă vreme...
Și-apoi ce-ar fi să cercelăm, iubiți plugari,
dacă nu cumva noaptea mai are
niște cernozomuri nedestelate
în care am putea să-nfigem cazmaua cuvîntului...
Și la urma urmelor, n-am putea oare
să ne lucrăm și mai bine ogoarele?
Oare n-ar fi chip să sporim productivitatea nopții?
(Unu la sută în plus ar însemna
încă o pereche de ochi limpezi
a căror bătaie va trece în zbor
peste vechiul îndătinatul hotar — lungul nasului,
alergînd departe, spre zarea viitorului...)
Unde sînt inovațiile noastre? tehnica nouă,
metodele îndrăznețe, înaintate?
O, dar vasterle noastre resurse interne, resurse

uite! :
nopțile pierdute în somnul adînc al veacurilor,
în drumul nesfîrșit al istoriei,
nopțile ucise în lungii ani de robie,
în lungii ani pierduți ai războaielor,
sfîntele nopți de veghe
la căpătîiul rînișilor, bolnavilor, pruncilor,
sfîntele nopți de sînge și speranță, zăbrelele
ale Doftanelor,
foate nopțile netrăite, strivite, interzise,
ale omenirii,
nopțile cu dinții încheștați, frînte pe roată,
împușcate...

Toate ne aparțin pe bună dreptate, —
să le adunăm cu grijă, mișcînd,
să le topim în furnalele călimărilor
și să-ngrădăm cu amintirea lor fecundă,
pămîntul nopților noastre de azi...

Așa trebuie să facem, sporînd
în fel și chip, puterea ogăreilor noastre,
dar mai cu seamă,
ar trebui poate să lucrăm
cu cerneală fierbînte...
Asta v-o spun nu de la mine, — de fapt e o taină.
Am furat-o tîrînd cu ochiul
la oamenii care fac piine, care fac oțel...
Vă spun pe cîntea mea,
era vorba de flacăra, de dogoare —
de-asta se umfla piinea rumenindu-se,
de-asta fierbea scînteind oțelul...
Așadar, vezi bine, aici e secretul:
să lucrăm
cu cerneală fierbînte,
să stropim pomul nopții cu cerneală fierbînte,
ca să crească-n el mari, pline,
orele,
să se umfle-n el grele, rotunde,
ca niște portocale negre, zemoase,
cu miezul albastru
instelat cu semînțe de aur...

Să lucrăm cu cerneală fierbînte.

S tîu de vorbă cu tovarășul Ioan
Negrescu, unul din numeroșii
operatori chimiști de la Uzinele
„Relon-Rolan” Săvinești, care
rostesc zilnic cuvinte sonore și
bizare: caprolactamă, polimeri-
zare, etc., cunoscindu-le semni-
ficația practică și fiind capabili
chiar să le tîlmăcească în lim-
bajul cifrat al formulelor chimice. E un
bărbat tînar (30 de ani), cam frav, cu niște
ochi ageri, de culoarea cerului de vară.
Înfățișarea lui nu are, de fapt, nimic neobiș-
nuit, după cum nu surprinde nici faptul
că e șef de echipă la laboratorul de cură-
țat filiere și pompe, al secției „Poliamidă”.
Ceea ce e surprinzător la Ioan Negrescu,
și se dezvăluie abia cînd îți povestește via-
ța lui. Născut chiar în comuna Săvinești,
în familia numeroasă și necăjită a unui
plutaș, Ioan Negrescu și-a petrecut o parte
din copilărie pe buștenii cărăușiști pe apa
Bistriței, de la Piatra Neamț pînă la Ba-
cău. Apoi a făcut armata. Cînd și-a termi-
nat stagiul, s-a întors acasă la părinți. Într-
timp, la Săvinești începuse construcția ce-
lor doi giganti ai industriei chimice. Pastul
plutaș s-a angajat cu dulgher pe șantierul
combinatului de îngrășăminte azotoase. A
lucrat acolo pînă pe la începutul anului
1959 — anul intrării în funcțiune (parțială)
a uzinei de relon, — cînd a fost transferat
la această uzină, ca viitor operator chimișt,
urmînd să se califice la locul de muncă.
Ioan Negrescu urmează acum un curs de
specializare cu durata de un an. M-am uitat
prin caietele lui (tocmai leșese de ora de
curs). Zece de pagini împricte cu o
scrisoare mîrnată și cu formule chimice, des-
tul de complicate. Mi-am notat titlul unei
lecții: „Metode de producere a caprolacta-
mei”.
În laboratorul unde lucrează ca șef de
echipă, Ioan Negrescu verifică și curăță
filierele prin care trece caprolactama, în
lungul ei drum, la capătul căruia se trezește
sub forma unui fir alb, de o mare tîrzie.
Personal, soot că transformările prin care
a trecut și trece încă fostul plutaș din co-
muna Săvinești nu sînt mai puțin radicale
decît cele suferite de caprolactamă. Tar fap-

TINERETEȚA CHIMIEI

tul că, de vreo lună încoace, tovarășul Ioan
Negrescu este membru de partid, mi se
pare un indiciu sigur al tîrziei și purității
sale.

Comuna Răucești e pudă bună cu Hu-
mulești lui Creangă și cu multe alte sate
risipite pe dealurile cu păduri și livezi din
jurul Tîrgu-Neamțului: Acolo a văzut pen-
tru prima oară lumina zilei, în urmă cu
vreo 19 ani, o fată căreia părinții — fărani
nevoiași — i-au dat numele de Jenița. Jenița
Constantina a crescut într-o casă cu opt copii
și cu nenumărate nevoii. Părinții au trimis-o,
totuși, la școala din comună, unde un das-
câl inimos s-a apucat să o învețe carte —
semn că lucrurile începuseră a se schimba
în țara analfabetismului cronic. Același das-
câl a sfătuit-o pe Jenița să învețe mai de-
parte, după terminarea ciclului gimnaz, și
a ajutat-o să meargă la școala profesională
de textile din Buhuzi. Jenița a urmat,
vreme de doi ani, cursurile acelei școli, pe
care a absolvit-o cu succes. Între timp la
Săvinești începuse construcția uzinei de fire
sintetice, iar elevele școlii profesionale au-
seseră prilejul să o viziteze de cîteva ori.
Intr-una din aceste vizite pe șantierul uzii-
nei, Jenița s-a îndrăgostit de un flăcău, s-a
numele Relon. Și, în vara anului 1958, s-a
dus la dînsul și n-a mai plecat. Flăcăul n-a
băgat-o în seamă la început, pe prosopita
absolventă a școlii de textile din Buhuzi.
Vreme de cîteva luni, Jenița a lucrat ca
un fel de fată de serviciu sau curieră în
birourile uzinei, cu toate că avea diplomă
de textilstă. Dar, ori de cîte ori i se lua
prilejul, ea se ducea prin atelierele secției
de „Textil” a uzinei, pentru a vedea cum
lucrează fericietele sale colege. Intr-o bună
zi, secretarul organizației de partid a uzii-
nei a observat că modesta și purpura cu-
rieră nutrește o mare pasiune pentru numi-
tul Relon. Și a ajutat-o să intre în secție,
ca operatoare chimiștă, în atelierul de
etilat. Ca și fostul plutaș Ioan Negrescu,
fosta țărăncă Jenița Constantina este obișnuită
după învîțatură. Paralel cu munca în pro-
ducție, ea studiază, urmînd, printre altele,
cursurile serale ale unei școli din Piatra
Neamț. De curînd a absolvit cu media 8,18
clasa a IX-a.

Mă uit la această fetișcană zveltă, cu
ochi căprui, cu nasul în vînt, cu fața
pistruiată și cu un zîmbet nespus de fru-
mos așezat pe claviatura mîrnată și albă a
dînișilor. Înfășurată într-un hațat alb, cu o
bomețică verzeie în creștetul capului, pare
întruchiparea vie a tinereții. Halatul și po-
netica sînt însoțite lucrătoarelor de la
laboratorul secției „Textil” în care Jenița
Constantina a intrat de curînd, pentru a-și
însuși și acest domeniu al tehnologiei re-
lonului. Bineînțeles, are de gînd să se fa-
scrie la facultate, pentru a deveni ingineră.
Și, tot astfel cum caprolactama se trans-
formă în relon, e sigur că laboranta Jenița
Constantina își va vedea visul cu ochii și se
va transforma într-un inginer deosebit.

Un asemenea inginer este tovarășul Car-
men Vornicu, șefa laboratorului unuia din
atelierelor fabricii numite „Roland mic”, —
pilotul Rolanului-Mare, unde se pun la
punct ultimele detalii tehnice în vederea
începerii producției în serie. Deși rolanul
nu are decît foarte puține asemănări cu re-
lonul, inginerul de la „Roland mic” seamănă
bine cu laboranta de la „Relon”. Amîndouă
sînt pasionate de chimie, amîndouă au gra-
ție, amîndouă sînt foarte tinere, cu toate
că inginerul are 25 de ani, iar laboranta
numai 19.

Am găsit-o pe Carmen Vornicu în labo-
ratorul pe care-l conduce, — o încăpere
mobilată cu tot felul de retorte, baloane
cotate, refrigerențe și alte aparate cu ros-
turi precise. Prezența acestei fetișcane fi-
raze și drăguțe în mijlocul altor aparate
mi se părea un paradox. La fel de para-
dozal mi s-a părut să o aud vorbind, cu o
evidentă competență, despre poliacriloni-
tril P.A.C.N. (polimerul rolanului) sau
despre virtuțile carbonatului de etilenă
(solventul polimerului).

Carmen Vornicu a ajuns la Săvinești pe
un drum mai puțin aneunos decît Jenița
Constantina sau decît Ioan Negrescu. Fieci
unui funcționar din Fălticeni, a urmat școa-
la în acel oraș, apoi s-a înscris la facul-
tatea de chimie industrială din București,
pe care a absolvit-o în 1958. Repartizată la
Săvinești, a lucrat înfi în laboratorul sec-
ției „Poliamidă” a uzinei de relon, tar de
ureun an încoace lucrează la „Roland
mic”. Biografia ei nu are nimic dramatic
sau spectaculos. Mi-o spune ea însăși:

„Am vrut să studiez chimia, și am
studiat-o. Am vrut să viu la Săvinești, și
am venit. Nu, tovarășe reporter, în viața
mea nu există nimic deosebit.”

— și n-am pomenit
decît o mică parte din marea oasă a Să-
vineștilor, — adău un filon nou de vechiului
adașlu: „Nasc și la Moldova oamenii!”

Petre SOLOMON

ANSEMĂNĂRI DIN COBADIN

După ce al lăsat în urmă dealurile cretase, etajate în terase verzi ale Mărașului, după ce ai trecut de Basarabi și de Ciocirlia, dai de întinsele așezări ale gospodăriei colective din Cobadin.

Zi toridă, dobrogeană. Porumbul de „5000”, verde, adică, înmugurit, fângele metalic la atingere. Se face a treia prășială, ultima. Azi se termină cu prășitul. Miere, letele care lucrează aici vor merge la G.A.S. să dea o mână de ajutor. G.A.S.-ul va imprumuta G.A.C.-ului covoare, în schimb G.A.C.-ul le va pune la dispoziție care de transport.

Peste drum de lanul de porumb „5000”, începe seceratul orzului. Numai de probă. Combina antitractată, masivă, greoaie, înalțată prin marea de spice, tăind drum modernelor CI care vor intra în acțiune.

Nu s-a făcut încă măsurătoarea. Nu se știe precis producția de orz la hectar. Președintele apreciază la vreo 1800 kg. „De-ar da o ploaie bună! Pentru porumb, ar fi o minune! La Basarabi a plouat cu găleata, și la Ciocirlia. La noi, nimic. Teribilă zăpuzală.” Colectăria din centru, cu

sucul la gheață și spritul Klem, de la restaurantul vecin, sint o binefăcătoare. Dar de ce, mă întreb eu cu nativitate de profan, de ce în patria Mărașului găsim numai vin de „Dealul Mare”?

Intorcoțiate sînt căile vinului! În schimb, colectivității dobîndesc pe zile-muncă licențe împărțite din via lor. „Feteasca” de Cobadin a lăcut furorii la ultimul concurs viticol. Am degustat-o și eu, la umbra năstului bătrîn și m-am închinat adînc în lața pămintului fierbinte al Dobrogei și a măiestriei podgorienilor ei.

În centrul Cobadinului, o clădire proaspăt ridicată, cu ferestre-vitrină, pe o suprafață de circa 1000 mp., așteaptă să fie înzestrată. E noul restaurant. În apropiere, trebuie să înceapă săpăturile pentru un mare magazin universal „cu etaj”. Acest „cu etaj”, spus într-un anumit fel, e un leș-mărin care revine în discuții nu numai la Cobadin. L-am auzit și prin alte regiuni, în alte comune, rostit cu aceeași intonație. Etajul e un atribut citadin.

— Aici va fi magazinul cu etaj, se spune cu nepăsare, în treacă, așa, ca între arșeni deprinși din fragedă

pruncie să urce și să coboare scări și să întoarcă butonul electric.

Sub aerul de falsă nepăsare, ca sub o poignită străvezie, se cîșteie clar mîndria pentru noile întâmplări ale comunei. O împunătoare clădire, în roșu, și va deschide porțile în septembrie elevilor de liceu din Cobadin. Iar, tovarășul președinte al G.A.C.-ului, Sabri Emurla, a fost la Constantința să pună o vorbă bună pentru niște materiale necesare lucrărilor de finisaj.

Tovarășul Sabri e de unsprezece ani, de la înființare, președinte.

— Să ni-l țină cerul sănătos, spun într-un glas romini, macedoneni, turci și țitari.

Cînd s-au organizat primele brigăzi de lucru, bătrînii țitari și turci au cerut cu energie separarea brigăzilor pe „credințe”.

— Cum să bea musulmanii apă din aceeași saccă, laolaltă cu păgînii?

N-a fost schip să-i înduplece. Și un timp, au lucrat așa. Foarte scurt timp. Tineretul a sfărmat granițele nelirești. Săidan a vrut să plivească alături de prietenul lui, Gheorghe, iar Ileana, a ținut să șușotească împreună, la lu-

cră, cu prietena ei, Seihan. Azi lucrează, dansează, învătă, merg la cinema, împreună.

— Căsătorii? Nu prea. Aici încă și mai spun cuvîntul superstiției, forța vechilor credințe. Unele, chiar acum a-venit un caz. O fată, Victoria, a fugit cu Gelii, un turc. Lucrau împreună. El era cu căruța, o ducea la lucru, era atent cu ea. Nu-i frumos băiatul, e și schiop, dar fetei i-a plăcut. Era atent, grijuliu, delicat. Au vrut să se la. Părintii — micii să n-audă. Și au fugit la Timisoara, unde Gelii are o mătușă măritată după un român. Părintii, loc, și unii și ceilalți. Ce-o fi mai departe? Cine știe?

Știm Rind pe rind, toate zăburile mincate de carii ale trecutului, tot ce-i desparte și-i înstrăinează pe oameni, se vor năruia în pulberii se vor face una cu pămîntul.

Alături de încherea de secerători, sub imensitatea eternei dobrogeane, în păcîntul tractorului și în tîntul nostalgic al greierilor, privind carterea mîrilor pe cer și șușotind boabelor pe scoc combină, lasă grindurile să curgă și ele, împacate, luminose, spre zăua de mîine.

Maria BANUȘ

LA PRAȘILĂ

SE CERIS LA DUNIARE

Intinsă pe spate, pînă dincolo de orizonturi, cîmpia așteaptă fluviul să i se așeze alături, într-o meritată și binefăcătoare odihnă.

Dunărea a fierăstruit pînă aici câteva șiruri de munți, a sfărmat, cu buzugane de apă, porți grele de granit, de bazalt și porfirit, a forțat banajul Balcanilor și pe cel al Carpaților, leșind din toate aceste încoarcări, biruitoare. Acum are dreptul la odihnă. La odihnă și viașare. La viașare și reverie... Iar Cîmpia romînă îi așterne un pat pe câteva sute de kilometri lungime. Un pat somptuos, înfățat cu mătasuri și brocarte din proaspete vegetale.

E dimineață devreme. Tumulul de la Porțile de Fier nu se mai aude. Am intrat într-un univers de arome. Piatra nu avea miros. Am intrat în constelațiile de floarea soarelui, în căile lactee de levănțică, cimbru și în, în ceauri, în flăcări, în holdele de grîie și orzari, care se pierd în orizont ca niște nebuloase...

Dunărea se odihnește deci.

A intrat în Porțile de Fier la asfințit, iar spectacolul luptei cu stîncile a fost potențat vizual și amestecat, de ultimul spectacol al luminii. Cînd a făcut popas la Adakaleh, între leandri, chiparoși și smochini, peste ape plutea o fravă somnă, ce o boare. Apoi le-am pierdut din cîmpie.

Din somnul Dunării, întinzînd în Cîmpia romînă, se naște în fiecare an, în aceste dimineți toride de iulie, febra de priveliști a unui adevărat paradis vegetal.

Vom desprinde câteva tablouri.

Locuri de om. Neînvinșul rege a fost oprit, se zice, de meterezele pasnice ale grîului. Cui s-a trebuit să înainte prin valuri de spice, iar bărbosii veterani ai regeții Filip și-au rupt drum prin lanuri cu lăncile. Imaginile, hipertrofiată de legendă, ne dă totuși măsura locului, ca și măsura oamenilor ce-i stăpînesc, făcîndu-l feril.

In poi ci: trestie,
In spic cît vrebă...

Este clipa de aur a spicului, acea clipă unică, ireversibilă în calendaristica firii. Este ziua unu a Anului — ziua unu a vieții! — pentru omul Cîmpiei; ziua și clipa cînd seceră poate să intre în lan, răsturnînd în tregul paradis vegetal peste brațul încordat ca un arc, de vreun an, în efort și așteptare prelungă:

— Haide, mă, vine vara!

Copilul, smuls cu brutalitate din somn, de brațul acela care nu prea știe să mîngie, cătă alături împrejur: e încă noaptea, la ferestre sînt sevă. Vocea tălăui îl trezește însă, severă:

— Haide, mă! Hai la cîmp! Hai, că la vară n-o s-aveți ce alegeți!

La vară... Somnul cel dulce, de dinainte de zori, a pierit ca un fum; și chiar dacă mai împiește pe gene, omul cel mic s-a ridicat și își încheie grabă pantalonii. În ogrădă așteaptă căruța, cu tata, cu mama, cu frații, cu apele care scîlcesc aspru sub stete.

La vară... O toamnă lungă, cu plai mohorîte; o iarnă cu viscoale; o primăvară cu noroaie și năvală de ape; aratul, îngrășămintele, semănanul, scuturile de parazapezi, grăpatul, copilitul, pîvîitul, prășitul — trei sute saizeci de zile și nopți, de trudă, de speranțe, de temeri, de planuri febrile sau de tăcere încrîncenată, de bucurie sau de blestem; pe toate le va cuprinde o singură zi, cu rotirea ei ampică, în care se aude cum foșnesc neaprinsele orizonturi; de holde.

Trei sute saizeci de zile cu milioane încordate arc pe unice, cu milioane înfundate-n țărîcă — și cu ochii pe cer.

— Haide, mă! Trezește-te! Hai la muncă! Hai, că la vară n-o s-aveți ce alegeți!

La vară...
— Ce s-a schimbat în tabloul acesta? Ce anume, și cît s-a schimbat, în aceeași an de necontenite prefaori? La Călărăși-Vechi — popas întâmplător pe harta de spice a țării — drumul spre vară trece astăzi printr-o seamă de priveliști necunoscute mai ieri.

Pe unii dintre oamenii satului i-am întîlnit — pe drumul acesta — acum cîțiva ani. Era la începutul lui Iunie, înainte de seceriș. I-am întîlnit la Mosocva, la marea Expoziție Agricolă Unională.

Se mișcă firesc și au deszvolțurat prin ocazul de vizitatori, ascultau fără uitire explicațiile, priveau cu interes de cînoșcători exponatele, își notau atent în carnet. I-am urmărit cu sportivă curiozitate atunci cînd au intrat în sala în care se afluau expuse rezultatele ale folosirii izotopilor radioactivi în agricultură. Graficele, panourile cu desene, schemele, instrumentele ciudate, câteva mostre de plante ameliorate prin tratamente cu iradiții, aparatele complicate de laborator, toate acestea nu puteau impresiona pe un profan. Această știință atât de nouă, expuse la următorul cuoceri ale civilizației, se afla pe atunci la primele încercări concrete în domeniul biologiei și al geneticii. Exponatele ar fi putut, desigur, reține atenția unui inițiat în tainele atomului, a unui cercetător pentru care savantele și abstractele cifre și scheme sînt cernit un limbaj cotidian... Dar oamenii mei, veniți socma din țările Serbani și ale Bărganului, s-au oprit și aici. S-au oprit, poate, chiar mai îndelung decît: dincolo, la pavilionul zoologic, unde exemplare fabuloase de tauri, berbeci sau cerșaci, uimesc privirile vizitatorilor. S-au oprit curioși și au ascultat într-o tăcere încrețită prelegerea destinată lor. Au întîlnit apoi peste fire de mult, înșiși instrumentele acestor ciudate, lângă panouri, lângă vitrine. Interesant, curiozitatea lor gravă, și timpul gâdelor, care se-au privit și vizionat câteva filme documentare despre aplicațiile practice ale energiei atomice.

Oamenii mei au ieșit din laboratorul științelor de viață la 10 de dimineață, oțelii peșci. M-am apropiat de un grup, am întors și cîmp proaste întors.

— Cum vi s-a plăcut? I-am întrebă.

Nu m-au răspuns. Impresia aceluia zile coborîsă astăzi în ei, schicîndu-se pe fețele arse de soare e încrețită discretă, ca un zîmbet.

— Ei, ce ziceți? Am încercat să-i stimulez din nou, dădund un fir de vorbă care să spargă tăcerea.

Într-un tîrziu, cineva țera Aur Baicu, actualul președinte al gospodăriei colective din sat, rezumînd parcă gîndurile celorlalți, a exclamat:

— Toate astea vor fi și la noi! Oamenii mei se grăbeau. Dejgînd de la care boală lui Grigorescu, înclăcînd tractoarele și autocamioanele, poposiră în pragul erei atomice. Au privit cu emoție și gravitate noile vehicule spre gîtoare. Le-au cercetat cu interes de viitori pasageri. Se grăbeau. Poate nu toate din cele văzute erau, pe atunci, la înțelegerea lor — dar importantă era dorința de a înainta cu maximă viteză către civilizație; esențială era, în reacția lor, cutănarea gîndului, țărîia și încrederea că care priveau în viitor. Oamenii aceștia vroiau să și-l apropie cit mai tute.

Erau țărani din Călărăși-Vechi, sat pierdut undeva, în imensitatea de țărîni și cer a Cîmpiei romîne. Gustaseră din primele roade ale muncii unite și căpătaseră aripi, se ridicaseră la înțelegerea largă a unor altele meniri. Înțeleseră că pămîntul poate rod înfînt mai bogat, pe măsura speranțelor, pe măsura fluviilor de sudoare amestecate de milenii în țărîna lui.

Pe oamenii mei i-am întîlnit în vara aceasta, la seceriș, — acest bilanț al muncii pe-un an, — bilanț și bornă în drumul spre mîine...

— Ce s-a schimbat în tabloul acesta? Ce anume, și cît s-a schimbat, în aceeași an de necontenite prefaori? La Călărăși-Vechi — popas întâmplător pe harta de spice a țării — drumul spre vară trece astăzi printr-o seamă de priveliști necunoscute mai ieri.

Pe unii dintre oamenii satului i-am întîlnit — pe drumul acesta — acum cîțiva ani. Era la începutul lui Iunie, înainte de seceriș. I-am întîlnit la Mosocva, la marea Expoziție Agricolă Unională.

Se mișcă firesc și au deszvolțurat prin ocazul de vizitatori, ascultau fără uitire explicațiile, priveau cu interes de cînoșcători exponatele, își notau atent în carnet. I-am urmărit cu sportivă curiozitate atunci cînd au intrat în sala în care se afluau expuse rezultatele ale folosirii izotopilor radioactivi în agricultură. Graficele, panourile cu desene, schemele, instrumentele ciudate, câteva mostre de plante ameliorate prin tratamente cu iradiții, aparatele complicate de laborator, toate acestea nu puteau impresiona pe un profan. Această știință atât de nouă, expuse la următorul cuoceri ale civilizației, se afla pe atunci la primele încercări concrete în domeniul biologiei și al geneticii. Exponatele ar fi putut, desigur, reține atenția unui inițiat în tainele atomului, a unui cercetător pentru care savantele și abstractele cifre și scheme sînt cernit un limbaj cotidian... Dar oamenii mei, veniți socma din țările Serbani și ale Bărganului, s-au oprit și aici. S-au oprit, poate, chiar mai îndelung decît: dincolo, la pavilionul zoologic, unde exemplare fabuloase de tauri, berbeci sau cerșaci, uimesc privirile vizitatorilor. S-au oprit curioși și au ascultat într-o tăcere încrețită prelegerea destinată lor. Au întîlnit apoi peste fire de mult, înșiși instrumentele acestor ciudate, lângă panouri, lângă vitrine. Interesant, curiozitatea lor gravă, și timpul gâdelor, care se-au privit și vizionat câteva filme documentare despre aplicațiile practice ale energiei atomice.

Oamenii mei au ieșit din laboratorul științelor de viață la 10 de dimineață, oțelii peșci. M-am apropiat de un grup, am întors și cîmp proaste întors.

— Cum vi s-a plăcut? I-am întrebă.

Nu m-au răspuns. Impresia aceluia zile coborîsă astăzi în ei, schicîndu-se pe fețele arse de soare e încrețită discretă, ca un zîmbet.

— Ei, ce ziceți? Am încercat să-i stimulez din nou, dădund un fir de vorbă care să spargă tăcerea.

Într-un tîrziu, cineva țera Aur Baicu, actualul președinte al gospodăriei colective din sat, rezumînd parcă gîndurile celorlalți, a exclamat:

— Toate astea vor fi și la noi! Oamenii mei se grăbeau. Dejgînd de la care boală lui Grigorescu, înclăcînd tractoarele și autocamioanele, poposiră în pragul erei atomice. Au privit cu emoție și gravitate noile vehicule spre gîtoare. Le-au cercetat cu interes de viitori pasageri. Se grăbeau. Poate nu toate din cele văzute erau, pe atunci, la înțelegerea lor — dar importantă era dorința de a înainta cu maximă viteză către civilizație; esențială era, în reacția lor, cutănarea gîndului, țărîia și încrederea că care priveau în viitor. Oamenii aceștia vroiau să și-l apropie cit mai tute.

Erau țărani din Călărăși-Vechi, sat pierdut undeva, în imensitatea de țărîni și cer a Cîmpiei romîne. Gustaseră din primele roade ale muncii unite și căpătaseră aripi, se ridicaseră la înțelegerea largă a unor altele meniri. Înțeleseră că pămîntul poate rod înfînt mai bogat, pe măsura speranțelor, pe măsura fluviilor de sudoare amestecate de milenii în țărîna lui.

Pe oamenii mei i-am întîlnit în vara aceasta, la seceriș, — acest bilanț al muncii pe-un an, — bilanț și bornă în drumul spre mîine...

Interviul, reiat, profită din plin de un moment de răgaz, cînd combyrenul Tudor Petre potolește diahizatul mașinii, ca să asculte un clinchet ce i se pare suspect.

— Ce e nou în secerișul de anul acesta?

— V-am spus. O respectare ad litteram a tuturor normelor agrotehnice. Fiecare parcelă e sătută și produsă mai mult, să țină pasul cu mizeriile noastre.

— Ii dați, adică, ambii?

— Sensibilitate, așa zice eu, sensibilitate umană...

Am o clipă, senzația — e doar o simplă senzație, necontenită — că Vasile ascultă atenț conștientă noastră, deși nu s-a mișcat, deși ochii i-s mai departe o gîndă calmă, lent jeganată, a cerului galben de spice ce dorn.

— Apoi, pentru prima oară acum, avem posibilitatea recoltării esalonate, atîcînd succesiv cele cinci soluri de grîu de pe țara, soluri cu diferențe de zile în vîrsta de coacere. Colectivizarea totală a permis să plantăm cinci soluri deodată, începînd cu „Triumf” (care se coace primul) și sfîrșind cu „Bezoska”. În felul acesta, planificăm exact recolta-

tră, iar în câteva locuri am sărit peste ea... Au alergat încoace colectivii din toate satele de pe țărî. Din Fetești, din Pietrovi, din Cocarșoara, din Jegașlia. Au venit cu mașini, cu mașini puternice, și mai ales cu încredere, cu multă încredere. Știu că sîntă poate și birnică, și au birnică și acum. Au cărat, întîrind sigul, peste 150.000 de metri cubi de pămînt, au ridicat 12.000 de metri de garduri de apărare — și apele s-au retras.

Noaptea — de câteva nopți — pescarii care trec cu lăncile se oprise și ascultă, Ostrovul cel pustiu foșnete în noaptea, sub lună, cu șușotă ampică, șușotă de mare.

— Așa fac grîdele... Au crescut grîde bogate pe-aci...

În dimineața zilei de 30 Iunie 1961, prima seceră și-a început activitatea în ostrovul pustiu, în ostrovul bogat.

— Vi rog să mă scuzați și dumneavoastră cu noi.

Nu-i răsună, și el crede că s-au scutit, sau poate nu vrea. Dar nu-i dăscăcîm, par și simplu cum să-l scuz.

Repetă:

— Întîi să veniți!

Vasile începe să — chină — cel mai stric un de pe-aci.

statutul partidului. Imi plăcea să citețesc. Aproape toate cărțile din biblioteca gospodăriei le-am citit. Pe unele de două ori...

— Cite sînt?

— Păi, ele or fi vreo două mii și ceva... — și suride.

— Și?

— Și m-au pus propagandist. Tu ești bun, mă se zice, îți place să citești, ai dragoste pentru treburi dînt-astea; tu să fii propagandist la statutu partidului! Am primit încredință; imi plăcea. Anul trecut, pe vremea secerișului, predam paragraful 3 de la îndatoririle comunistului...

— Și acum?

— Iar suride. E secretar de partid. Cîște recentă care-l aduce încă în obraji o vagă roșeață.

— În adunarea generală am fost ales în birou, și pe urmă, știți cum se procedază — biroul m-a ales secretar. Avem în organizație 66 de comunisti, plus candidații. Sînt brigadier, am luat în primire brigada I-a de cîmp, care nu prea mergea.

— Acum merge?

— Încă n-am isprăvit secerișul. Să măsurăm, să vedem.

Afară s-a făcut umbră. Apostolul stă cu mîna de citeva ore, înșoptind-mă peste tot. E timpul să-i scap de corvoada, nu fără o ultimă întrebare:

— Ce mai citești acum?

— Solhoș.

— Ce anume?

— „Pămînt desjelenit”.

Nu-mi pot reprimă un gest de surpriză:

— Abia acum?!

— Îi recitesc pentru a treia oară.

Un sat, popas întâmplător pe harta de spice a marii cîmpii: Călărăși-Vechi, așezare întinsă, de Bărgan.

Holdele de pe-aci, holdele de pe acest țărîm dunărean, sînt vestite din timpuri imemorabile. A doșecînd Alexandru, pornit din Pella în prima sa expediție, și trecînd Dunărea în fruntea oștirii evoare, se oprise în zidul de vegetale ridicat pe aceste

Un sat, popas întâmplător pe harta de spice a marii cîmpii: Călărăși-Vechi, așezare întinsă, de Bărgan.

Holdele de pe-aci, holdele de pe acest țărîm dunărean, sînt vestite din timpuri imemorabile. A doșecînd Alexandru, pornit din Pella în prima sa expediție, și trecînd Dunărea în fruntea oștirii evoare, se oprise în zidul de vegetale ridicat pe aceste

Un sat, popas întâmplător pe harta de spice a marii cîmpii: Călărăși-Vechi, așezare întinsă, de Bărgan.

Holdele de pe-aci, holdele de pe acest țărîm dunărean, sînt vestite din timpuri imemorabile. A doșecînd Alexandru, pornit din Pella în prima sa expediție, și trecînd Dunărea în fruntea oștirii evoare, se oprise în zidul de vegetale ridicat pe aceste

Un sat, popas întâmplător pe harta de spice a marii cîmpii: Călărăși-Vechi, așezare întinsă, de Bărgan.

Holdele de pe-aci, holdele de pe acest țărîm dunărean, sînt vestite din timpuri imemorabile. A doșecînd Alexandru, pornit din Pella în prima sa expediție, și trecînd Dunărea în fruntea oștirii evoare, se oprise în zidul de vegetale ridicat pe aceste

Un sat, popas întâmplător pe harta de spice a marii cîmpii: Călărăși-Vechi, așezare întinsă, de Bărgan.

Holdele de pe-aci, holdele de pe acest țărîm dunărean, sînt vestite din timpuri imemorabile. A doșecînd Alexandru, pornit din Pella în prima sa expediție, și trecînd Dunărea în fruntea oștirii evoare, se oprise în zidul de vegetale ridicat pe aceste

Un sat, popas întâmplător pe harta de spice a marii cîmpii: Călărăși-Vechi, așezare întinsă, de Bărgan.

Holdele de pe-aci, holdele de pe acest țărîm dunărean, sînt vestite din timpuri imemorabile. A doșecînd Alexandru, pornit din Pella în prima sa expediție, și trecînd Dunărea în fruntea oștirii evoare, se oprise în zidul de vegetale ridicat pe aceste

Un sat, popas întâmplător pe harta de spice a marii cîmpii: Călărăși-Vechi, așezare întinsă, de Bărgan.

Holdele de pe-aci, holdele de pe acest țărîm dunărean, sînt vestite din timpuri imemorabile. A doșecînd Alexandru, pornit din Pella în prima sa expediție, și trecînd Dunărea în fruntea oștirii evoare, se oprise în zidul de vegetale ridicat pe aceste

ION CRINGULEANU

N-am știut...

N-am știut că vrei să-mi tai Dorul, stelelor să-l dai...
Ai întins pe ceruri mina
Și l-ai secerat cu luna.
Cîtu-i om și drum în soare,
Fuga ta prin mine doare,
Și mă doare mina sfîngă
După trupul tău, năfîngă;
Și mă doare mina dreaptă,
— Inima nu mai așteaptă...

Taci într-una; nu mai spui
Nici un cîntec nimănu.
Cînd cîntai pe lîngă mine
Erau zările nebune:
Noi cîntam într-un ungher —
Stelele dansau pe cer...
Astăzi, versul cînd te-ajunge,
Ca un brîu de foc te sfîrșe,
Și te lasă-n drum arzînd
Cînd ne revedem prin gînd.

Poartă-n tine-acest blestem:
Nu te-ntoarce cînd te chem!

Electrificare

Felină vulpe, noaptea se lingusește-n munți
Cu ochi de abanosuri în adîncimi creștați,
Cu pași de pîndă trece și-aruncă zvelte punți
Împrăștiind din coadă luciferii zăburți.

...Pornim la vîntoare de vulpi cu blană neagră
Prinzîndu-i vizuina sub ape și ciment,
Iar plasele de sîrme fac peste țara-ntr-oagă
Capcane luminoase din fir incandescent.

...Departa luna tace cu stelele aproape;
Ștau reci și-nșingurate pînă la zîd-n cer,
În timp ce vulpea neagră mai tremură din pleoape
Și-orbită de lumină se trage-ntr-un ungher.

— Cum vi s-a plăcut? I-am întrebă.

Nu m-au răspuns. Impresia aceluia zile coborîsă astăzi în ei, schicîndu-se pe fețele arse de soare e încrețită discretă, ca un zîmbet.

— Ei, ce ziceți? Am încercat să-i stimulez din nou, dădund un fir de vorbă care să spargă tăcerea.

Într-un tîrziu, cineva țera Aur Baicu, actualul președinte al gospodăriei colective din sat, rezumînd parcă gîndurile celorlalți, a exclamat:

— Toate astea vor fi și la noi! Oamenii mei se grăbeau. Dejgînd de la care boală lui Grigorescu, înclăcînd tractoarele și autocamioanele, poposiră în pragul erei atomice. Au privit cu emoție și gravitate noile vehicule spre gîtoare. Le-au cercetat cu interes de viitori pasageri. Se grăbeau. Poate nu toate din cele văzute erau, pe atunci, la înțelegerea lor — dar importantă era dorința de a înainta cu maximă viteză către civilizație; esențială era, în reacția lor, cutănarea gîndului, țărîia și încrederea că care priveau în viitor. Oamenii aceștia vroiau să și-l apropie cit mai tute.

Erau țărani din Călărăși-Vechi, sat pierdut undeva, în imensitatea de țărîni și cer a Cîmpiei romîne. Gustaseră din primele roade ale muncii unite și căpătaseră aripi, se ridicaseră la înțelegerea largă a unor altele meniri. Înțeleseră că pămîntul poate rod înfînt mai bogat, pe măsura speranțelor, pe măsura fluviilor de sudoare amestecate de milenii în țărîna lui.

Pe oamenii mei i-am întîlnit în vara aceasta, la seceriș, — acest bilanț al muncii pe-un an, — bilanț și bornă în drumul spre mîine...

— Toate lucrările au fost executate științific — mă informă de la început inginerul Florea Nicolae, agronomul gospodăriei.

— Arătura aceluia...

— ... la 35 centimetri.

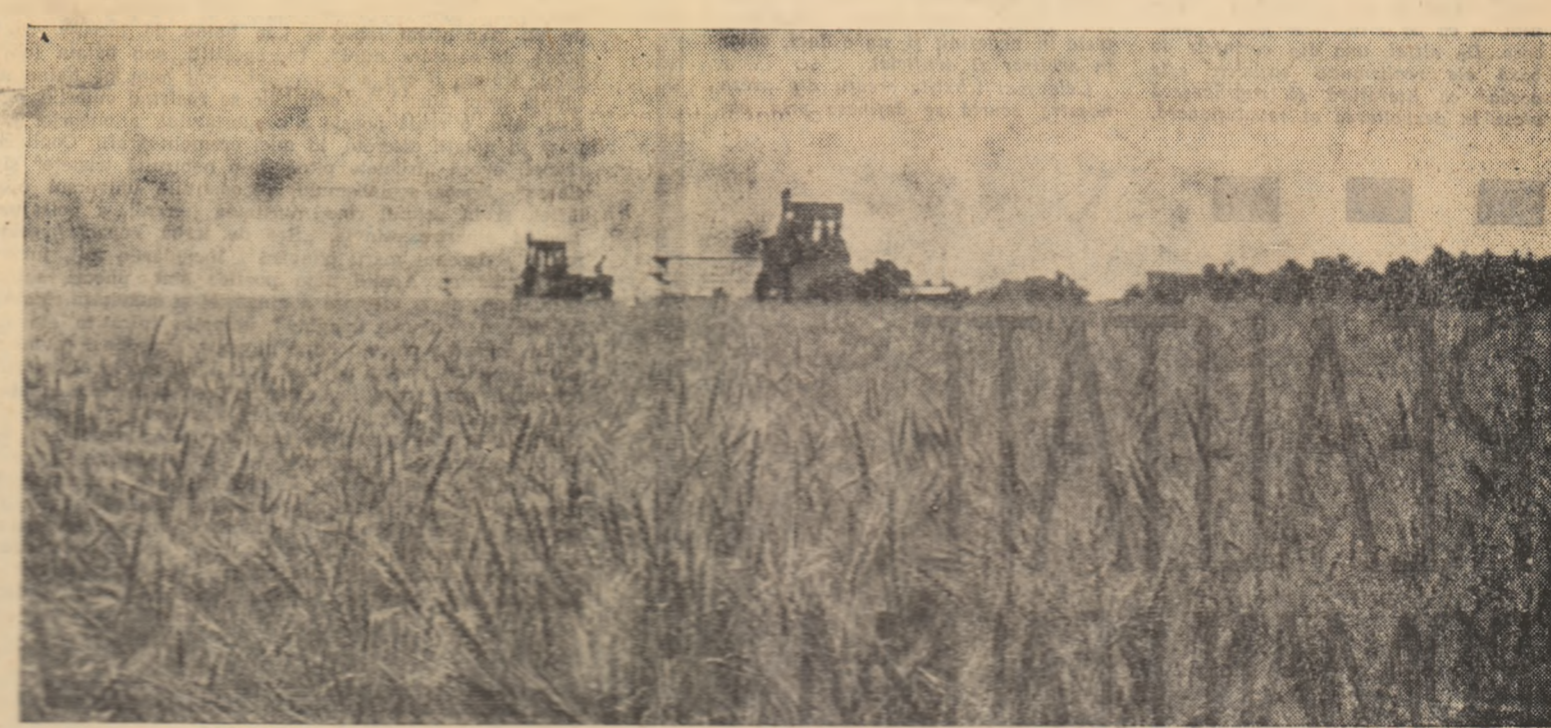
— Și la dezapezire...

— ...Grăpatul. Grăpat ca la carte, pe toate cele 720 de hectare semănată cu grîu.

— Și pe urmă...

— Și pe urmă, după vreo două săptămîni, dacă nu mă-șel, a plouat. A plouat toată noaptea. (Își consultă

LANURILE G.A.C. COMANA

— Cînd recoltați pe ei?

Nu aude. Repet întrebarea, ridicînd-o la sfîrșit. Se încrîncă; vîd cum își prind ochii ca să-mi bazeze, să gîndesc. A gînd:

— Cîmpul nu de kilogram de boabe!

Bucura scribe a dimineață îl sfîrșit vorbese ca pe un șușot, peste toată cîmpia.

Dar țărîni palmese la gînd plîne:

— Și cum faci? Cum faci ca să-tingi cifra asta?

— Poțîn!

Nu aude. Se oprește, în echilibru, spre orzuri cu ochii deszvoltați pe care-l pîndise mereu, pe țărîni, spre amîna acela cu ochii sfîrșit într-o țărîni nevăzută de noi:

— Vasile, vezi, mă, ai să-ți facem răspî! Ai grijă, mă!

Vasile nu-i răspunde (Va desopert mai tîrziu deszvoltați, dar nu lipsit de amabilitate, al muncii se-mății: Vasile începe, e cel mai „vigilant” delegat de combină, mereu i se pare că muncii „șușotă”, „tate prost”, „nu-e cu deszvoltă dragoste pentru avîntul obșter”. Și va afla mai tîrziu, că Vasile începe era cîndva printre cei mai straci și xai umili din comună, împovărat de copli, rob de-o viață pe marea boarță Călinescu... Dar acum toce nu știe nimic despre el, și nici el nu leaș să se vadă nimic, nici un muncii n-ud trece pe față; corectază mai departe, cu aceeași privire imperșurabilă, deszvolată, acest orbitor dual al secerișului, hureșul lamei de oțel prin spicele greie și dese. Spicele se rup cu un pluit dur, de cearcet sfîșiat. O pasăre vîlcește de-aproape, fulgeră pe lîngă Vasile, gata-gata să-i lovească obrazul-mpietrit).

— Vasile! Vezi, mă, trebuie să scriji în carnet ce nu-i bine!...

Vasile scoate din sin un caiet și notează calm, fără să-i tremure mîna. Combina tremură și se zbate cu scuturată de frîguri. Am sărit peste-o țestitură de brazdă. Oceanul de spice ne îngîhite din nou.

Zburăm peste soarele fără margini al cîmpiei plane, întinse, în care celălalt soare se ogîndește adînc, vertical, ucigînd contururile orice veletate de umbră. N-a mai plouat de săptămîni pe aici.

— Cît sperați să soaceți?

— Planificarea e de 1.600 hectaral — vocea inginerului e ușor metalică, dar egală, — O s-o depășim!

rea, nu mai avem porciade de pămînt, zile subțirate de vîr — deci nu mai și țipă și primejia scuturată și spicilor necolțite la timp.

— Alte nouități?

— A trunpe țărîni dublului combină!

— Alte nouități? — strig.

— Tovarășe inginer! — strigă și Tudor de la volan — tovărășe inginer, din noi în venit cu mizeriile țărîni! Așară cu brațuș spre marginea lanului o cîrșă, un butoi, ceva ce aduce cu niște țelești, și un om care nu face semn cu pămînt de pămînt. Inginerul rîde. Nu-i nici un dubiu că a venit mizeriile — deci combină o va lu acum într-aceluia.

Vasile se întoarce spre mine și rîdește, deodată — cu o voce strîlucită, supănată de trunșul din partea mizeriilor și dintr-un împovărat.

— Vi rog să mă scuzați și dumneavoastră cu noi.

Nu-i răsună, și el crede că s-au scutit, sau poate nu vrea. Dar nu-i dăscăcîm, par și simplu cum să-l scuz.

Repetă:

— Întîi să veniți!

Vasile începe să — chină — cel mai stric un de pe-aci.

tră, iar în câteva locuri am sărit peste ea... Au alergat încoace colectivii din toate satele de pe țărî. Din Fetești, din Pietrovi, din Cocarșoara, din Jegașlia. Au venit cu mașini, cu mașini puternice, și mai ales cu încredere, cu multă încredere. Știu că sîntă poate și birnică, și au birnică și acum. Au cărat, întîrind sigul, peste 150.000 de metri cubi de pămînt, au ridicat 12.000 de metri de garduri de apărare — și apele s-au retras.

Noaptea — de câteva nopți — pescarii care trec cu lăncile se oprise și ascultă, Ostrovul cel pustiu foșnete în noaptea, sub lună, cu șușotă ampică, șușotă de mare.

— Așa fac grîdele... Au crescut grîde bogate pe-aci...

În dimineața zilei de 30 Iunie 1961, prima seceră și-a început activitatea în ostrovul pustiu, în ostrovul bogat.

— Vi rog să mă scuzați și dumneavoastră cu noi.

Nu-i răsună, și el crede că s-au scutit, sau poate nu vrea. Dar nu-i dăscăcîm, par și simplu cum să-l scuz.

Repetă:

— Întîi să veniți!

Vasile începe să — chină — cel mai stric un de pe-aci.

statutul partidului. Imi plăcea să citețesc. Aproape toate cărțile din biblioteca gospodăriei le-am citit. Pe unele de două ori...

— Cite sînt?

— Păi, ele or fi vreo două mii și ceva... — și suride.

— Și?

— Și m-au pus propagandist. Tu ești bun, mă se zice, îți place să citești, ai dragoste pentru treburi dînt-astea; tu să fii propagandist la statutu partidului! Am primit încredință; imi plăcea. Anul trecut, pe vremea secerișului, predam paragraful 3 de la îndatoririle comunistului...

— Și acum?

— Iar suride. E secretar de partid. Cîște recentă care-l aduce încă în obraji o vagă roșeață.

— În adunarea generală am fost ales în birou, și pe urmă, știți cum se procedază — biroul m-a ales secretar. Avem în organizație 66 de comunisti, plus candidații. Sînt brigadier, am luat în primire brigada I-a de cîmp, care nu prea mergea.

— Acum merge?

— Încă n-am isprăvit secerișul. Să măsurăm, să vedem.

Afară s-a făcut umbră. Apostolul stă cu mîna de citeva ore, înșoptind-mă peste tot. E timpul să-i scap de corvoada, nu fără o ultimă întrebare:

— Ce mai citești acum?

— Solhoș.

— Ce anume?

— „Pămînt desjelenit”.

Nu-mi pot reprimă un gest de surpriză:

— Abia acum?!

— Îi recitesc pentru a treia oară.

Analizând diferite volume de schițe și povestiri, apărute în anul acesta, am avut deseori prilejul să discutăm despre modul concret în care a oglindit un autor sau altul diversele procese de viață abordate. Bineînțeles, în sensul și cu economia de spațiu pe care le implică folioul critic. Problema conflictului, restrinsă chiar între limitele schiței, este însă complexă și necesită o dezbateră mai largă. Se cer mai bine elucidate în special acele aspecte teoretice și practice pe care le ridică reflectarea artistică a realității noastre în etapa desăvârșirii construcției socialiste în țara noastră.

Teoria literară se ocupă de problema conflictului exclusiv în legătură cu studiul subiectului. Ea prezintă, în această privință, două direcții: una se ocupă de analiza conflictului de viață, de faptul înmănușat într-un subiect circumscris lupta unor tendințe diferite, care duc la un anumit rezultat, chiar și atunci când este vorba de „relațiile dintre doi îndrăgostiți”, care sîntese printr-o căsătorie teretică (L. I. Timofeev). Orice conflict are o finalitate, dictată de împrejurările obiective de viață de la care pornește și de care este condiționat. Se înțelege, în finalitate conflictului, este relativă, fiind determinată de desfășurarea concretă a procesului de viață pe care îl reflectă. În sfîrșit, conflictul nu presupune, în creația literară, neapărat o luptă de neîmpăcat, între tendințe sau forțe antagonice. Toate aceste generaluri au încă un caracter prea general. Creația artistică de actualitate pretinde însă o tratare mai concretă și diferențiată a luptelor.

Fără îndoială, crearea unor subiecte valabile s-a întemeiat întotdeauna pe surprinderea unor conflicte obiective actuale, trebuie să alegi și conflicte actuale, caracteristice epocii în care trăiești. Trebuie să te poți orienta în complexitatea realității sociale, stabilind care sînt procesele tipice vremii date, ce particularități au, cum se desfășoară și se rezolvă contradicțiile în viața de toate zilele. Conflicte interesante și valabile există mereu în operele literare autentice. Problema care ne preocupă însă acum este de a zugrăvi conflicte caracteristice societății și epocii noastre. Și, din acest punct de vedere, japele trebuie analizate cu toată atenția cuvenită.

Înainte de orice, am reaminti aici câteva teze teoretice cu privire la raportul dintre cunoaștere și dezvoltare obiectivă a realității, teze din care se vor desprinde, credem, mai bine rolul și importanța conflictului în creația literară. Ne gândim, de pildă, la cunoscuta formulare a lui Friedrich Engels din Dialectica naturii, în care se spune că dialectica ideilor nu este decît „o reflectare a formelor de mișcare a lumii reale, atât a naturii, cît și a istoriei”, cî, prin urmare, „dialectica subiectivă” oglîndește „dialectica obiectivă”, care stăpînește în natură și societate. Aceasta înseamnă că datele cunoașterii noastre (inclusiv imaginile artistice, rezultate din cunoașterea estetică a realității) nu trebuie să reflecte procesele într-o formă moartă, incremențată, ci ca pe o realitate vie, în mișcare. De altfel, una din cerințele de bază ale realismului socialist este aceea ca literatura să zugrăvească viața în dezvoltarea ei revoluționară.

CONFLICTUL ÎN VIAȚĂ ȘI LITERATURĂ

Schițe și povestiri de actualitate

Între ceea ce e înaintat și ceea ce e înapoia; este incompatibil cu împăcarea sau compromisul; unul din poli contradicției va fi, inevitabil, înfrînt, iar celălalt va învinge. Într-un mod corespunzător se pune problema și pe plan artistic. Bineînțeles, problema oglindirii contradicțiilor sociale în literatură se cere abordată în complexitatea ei dialectică. Opera literară nu poate fi confundată cu studiul sociologic; ea reflectă generalul prin intermediul individualului, ca imagine concret-sensibilă. Oglîndind însă fenomene individuale — o serie de întâmplări prin care își croiește drumul necesitatea, creația literară va trebui să redea totodată și particularitățile acestora. În fenomenul concret, individual, nu odă se îmblînză diversitate de contradicții a celor rezolvare, nu exclude nici întâmplarea tragică. Reflectînd faptele de viață, conflictul artistic nu este o transpunere mecanică a contradicțiilor doar de ordin general din realitate, ci se întemeiază pe unitatea concretă dintre general și individual, așa cum se manifestă aceasta în fenomenele abordate. Cerința de a pune cu acuzime conflictuale în literatură corespunde, prin urmare, intru totul cu necesitățile obiective ale dezvoltării societății.

Tocmai de aceea surprinde o pădure de genul celor exprimate anul trecut, în „Viața românească”, într-o discuție despre conflict, potrivit căreia conflictele din literatură nu ar mai avea legătură prea mare cu cele din societate. Astfel, în timp ce în societate conflictele s-ar atenua mereu, pînă la dispariție, în literatură ele ar trebui să se mențină și să se intensifice, fiindcă așa cer cerințele estetice. În felul acesta s-ar crea însă o ruptură între societate și imaginația ei artistică. De fapt, o asemenea părere este în contradicție cu înțelegerea dialectică a societății și literaturii. Noile împrejurări nu scad importanța conflictelor obiective, ci schimbă doar modul lor de rezolvare.

Ion LUNGU

(Continuare în nr. viitor)

acterul dialectic al prefacerilor petrecute în evoluția personajelor. Ilie Barbu, de exemplu, din năvala desfășurării de Marin Preda, este foarte convingător în reacțiile sale de proaspăt colectivist, tocmai pentru că năvala sale manifestări (demonstrarea și încercarea în vîitor) reprezintă rezultatul firesc al unor procese: lupta victorioasă împotriva dușmanului de clasă și transformarea revoluționară a conștiinței de fost asuprit. Siguranța pe care i-o dă descoperirea și înfrîngerea chibzului, ca și depășirea umilinței — generată de condiția mizeră și dependența personală în care se afla înainte — reprezintă elemente suficiente pentru explicarea noului sale conduită. În schimb cînd Francisc Munteanu ne spune că Tiberiu Voican din Terra di Siena s-a ratat, schimbarea personajului nu se pare cu totul neevadată. Nu fiindcă, în condițiile existenței mic-burghize dintr-un oraș de provincie, ea nu s-ar fi putut produce, ci pentru că ratarea este un proces complex, pe care prozatorul l-a eludat. Pe baza propriilor noastre reprezentări dinaintea lui Francisc Munteanu s-a ratat în urma unei „lupte” (avînd, probabil, drept forță contrară: talentul, dragostea de muncă și puritatea morală — pe de o parte, oboseala, insuccesul, mizeria materială și suferințele sau banalizarea mediului înconjurător — pe de altă parte). Ocolind această luptă prozatorul a făcut de neînțeles transformarea survenită.

Literatura studiază sufletul omenilor, viața lor în complexitatea ei social-romant. De aceea, orice prefaceri în acest domeniu formează însuși miezul operei literare. Fără îndoială, este foarte important ca scriitorul să stabilească, în imagini artistice, cauzele și efectele schimbărilor petrecute în viața și caracterul personajelor. Nu este însă suficientă simpla alăturare mecanică a diverselor stadii străbătute de un personaj sau altul. Pentru înțelegerea conținutului transformării petrecute este necesară descoperirea „autenticității”, trecerea de la un stadiu în altul. Așa se și explică de ce trebuie respins descriptivismul, care evită tocmai înfățișarea „luptei” contrariilor. Pe acest teren se repropun tinărului prozator Manole Auneanu (într-o cronică din Tribuna) reluarea unui personaj (Tache) în mai multe schițe. Tache apărea în ipostaze substanțiale diferite, deși trecerea de la una la alta era doar presupusă, dar nu și zugrăvită. Astfel personajul dobîndea o biografie contradictorie, și, ca atare, neevadată. Decalcul mai mult sau mai puțin îndrăgînd din Cei trei și luna se manifestă în Ploaie de vară ca un om înaintat, capabil de eroism în muncă. Firește, schimbarea amintită este posibilă, dar, spre a deveni convingătoare, ar fi trebuit explicată din punct de vedere artistic. Și, spre a face acest lucru, era necesară înfățișarea sau suggerarea procesului de readucere socialistă a personajului.

Așadar, prezența conflictelor într-o creație artistică nu constituie o problemă de ordin secundar, prețuită printre multe altele de manualele de teorie literară, ci o cerință principala a reflectării dialectice a vieții. Nu poți oglîndi procese de viață fără a le asigura expresia corectă, pe pozițiile materialismului dialectic și istoric, orice contradicție înseamnă „luptă” chiar dacă în cazul contradicțiilor neantagoniste această luptă îmbracă alte forme neobișnuite. Soluționarea contradicțiilor

Imagine și convenție în poezie

„Oceanul” și „Visele de dimineață” exprimă două ipostaze lirice: una tumultuoasă, cu o înclinație spre patetic, grandios, fixată într-un decor romantic, străbătut, la rîndul lui, de colosale umbre și lumini, cealaltă, discretă, orientată spre ceea ce este suav și delicat în ordinea realității. Florin Mugur are predicție, așa cum observă G. Călinescu într-o cronică a optimizării, spre „notația fragmentară de impresii, de instantanee lirice”. De cele mai multe ori impresiile vin din lectură și se fixează într-un comentariu poetic nu de puține ori bogat în nuanțe afective. Poetul afirmă o aspirație spre puritate și certitudine: lumea demnității socializmului este văzută cu ochii senili ai adolescentului, i se asociază imaginea zăpezilor immaculate, a arborilor care vibrează, a ierburilor în care urcă prin tuburile subțiri șeva fecundă a ploilor fluorescense, „albastre ploi cu soare”, apoi viziunea unei lumi armonioase, dinamice, dominate de un romantism belugos (în haize de lectură), de scîndări și pîșori, de solitare dăd. Îndrăgostitii, sub bătaia lunii sau a soarelui, trăiesc o viață de vis, în care se revădă în hainele lui „lunii arși arși”, în ochii lor se revădă culorile peisajului castr. Este, aici, o reală poezie a scîndării și a lucrului, o poezie de război, evocă „fructele pline de o nebruită tristete” și „lacrimi sticloase”. Epoca socializmului reconstruie universul mirific al copilăriei, și în primul rînd, puritatea lumii, a peisajului; odată cu lumina albastră revine, „fire de iarbă, copaci / goana pe-albastre roșii, / desenul mării stîngaci / incudările lui, juvenile” (Imagini din copilărie). Aceste note poetice sînt, uneori, subțiate de intelectualism, de o afectare a gingașiei și suavității. Mama dezvoltă, cu osîrzie, o singură imagine: umbrele înfrățite ale mamei și ale fiului aruncate pe-o lume în apus. Procedeul revine și în „Poeme despre oțelari”; focul se lasă „pe patul moale al cenușii”, se întinde, orizontal, „din toate încheieturile”, se culcă, „gata să adormă”, „cu genunchii în gură”, „cu mișcările lui, ca și cum ar fi un câmbid”, astfel rezultă — zice poetul la capătul acestei îndelungi personificări — „o dulce lumină”. Imaginile, nu lipsite de o oarecare grație, rămîn în afara fluxului afectiv, a ideii artistice, ca simple și devante paranteze poetice. Substanța liricului fiind, în unele poeme, destul de firavă, Florin Mugur se complăce în ceea ce critica mai veche numea „chinezării formale”, în cazul de față: transcrieri modeste de impresii, jocuri inoente cu imagini. Simbolul devine, inevitabil, abstract, vag, chiar dacă poetul (un romantic sentimental) caută

să-și însușe, prin concretizări nu todeauna sugestive, o oarecare vigoare. Vechii barzi, cîntăreți ai libertății, apar în viziunea lui Florin Mugur ca niște făpturi mitice, „rezești de toșe, puternici și drepti” sau afectiv poze mai noi, de rafinat modernism, care știu „haiza ce-alunecă de pe umerii frișci, căzuți”. Este limpede că poetul introduce, aici, o poză convențională, o imagine arbitrară, căci este greu de acceptat, ca metaforă, vesmintul ce-alunecă de pe umerii frișci ai frișci. Între ideea de statuar, de vigoare a barzilor libertății și această arbitrară materializare a imaginii este o discrepanță băltoare la ochi.

Așteptînd iubita, poetul dialoghează cu... o piatră și — iarăși, fapt cu totul strănu — „îl în universal care se rotește-n piatră / se face dimineață” (În noia oră). Poetul vrea, desigur, să sugereze o stare afectivă lungă, care ajunge „să miște nu numai în soare / și în stele, ci și în natura în formele ei cele mai brute. Efectul nu este pregătît, metafora rămîne rece, neconvîngătoare. Alteori comentariul plat este înforțat cu imagini, modalitate foarte comodă (și din păcate, foarte frecventă), de a afecta vibrația autentică. Unele poeme din „Visele de dimineață” sînt reportaje comentate, cu abuz de grații și suavități. Fondul lor prozic a rămas intact, poetul mai adnotează, pe margini, transpunînd mecanic observațiile în imagini. Trecerea metalului prin complicatele mecanisme ale industriei este percepută ca un dans — „dansul metalului, de vrăji și grații”, acompaniat de „vîin prelungi și scrișnet de-oteliuri somptuoase / și-nvîforări de glăsurii semee ce-î răspund” (Dansuri la Săvinești). Chimia pășește aici, în chip de fecioară îmbrăcată în „fosforescenți halari”. Nu este decît poezia întoarsă „înțeleasă”, Călinescu și borșina reapar, în unele poezii contemporane. Într-o ipostază mai subtilă, la fel însă de convențională și aridă pentru că înlocuiește vibrația autentică umană cu descrierea, mai izbită sau nu, a unei teorie, a mecanismului de producție.

Dacă Florin Mugur cultivă desenul, comentariul discret, glosele pe marginea gravurilor, înlocuind adesea inspirația directă din realitatea contemporană cu transcrierea impresiilor de lectură, Traian Coșovei ne apare în Oceanul ca un reporter liric ce trăiește cu frenezie în epocă. Bogzian, de un romantism exagerat, invocînd furtunile și proslăvindu-se oceanului (imaginea însăși a lumii fremătătoare), Traian Coșovei este, așa cum a observat și Al. Căpărușiu în cronică din Tribuna, mai mult un temperament liric decît un poet riguros fixat într-o formulă artistică. Nu-i lipsese vibrația, un sentiment al grandiosului, un patos nesimțit, o sinceră și intensă căutare, dar totuși aceste elemente ce aparțin cu certitudine poeziei, n-ajung să se organizeze todeauna în poeme unitare, întinse atît cît să sugereze o idee artistică, o atitudine lirică în fața realului. Eroul liric apare în ipostaza unui „flăcău zănat” care este ademenit de orasele albe, de cîmpurile întinse, de Carpații magnifici, de lumea mirifică a copilului, de podgoriile de pe aridul pîmînt al Dobrogei și, firește, mai mult decît orice, de semnele din larg, de vîietul oceanului. Traian Coșovei devine un poet liric autentic cînd evocă, în Pașii copilului, Noi și copii, un sentiment frenetic de viață, o comunicare familiară cu viața sufletească a fiului său. El depășește granițele relatării reportericești și atunci cînd vorbește, crispat de minie, despre ororile săvîrșite de fasciști în Polonia. Iar poetul scrie, apoi, într-un stil patetic: „mi-î scumpă această natură / care știe să se scuture / fără săvîri, transfigurată — Sînt în ea bucuria și forța / unor mari inoiri / care vor urma”, încheind cu invocația: „Bateți furtună... avem sentimentul foarte viu că patosul de aici nu este afectat, ci în proza cam chinată a versurilor pulsează o inimă sinceră. Pasaje poetice, imagini care să sugereze ceea ce este colosal, solemn, în natura și în viața curentă, pot fi depistate în majoritatea poemelor din acest volum. Lungul poem Oceanul are, iarăși, cînturi care pot fi detașate ca poeme dense. Dar aceste evocări își dau, de multe ori, impresia unei gestulații exagerate, unor mirări factive, uniform de exuberante și copleșitoare și în fața unor aspecte banale ale vieții. Imaginile, mai totdeauna foarte superlativă fără scop, se învîntă în „linguaj” poetic, vin să definească această ipostază convențională a artistului.

Într-un poem, inspirația este văzută ca o albină care aduce metaforă — cîoc (sic), alături prozaismul este mai puțin este asociat cu aștri și proiectat pe un fond de incandescență solară: „În orice împrejurări geografice / cîntor oricînd buletin meteorologic / să observe / în toți anii, / și soarele va fi prezent / la această mare sărbătoare a lumii”. Reportajul își pierde din vigoare cînd este transpus în imagini ostentativ frumoase. Forța (și poezia) lui sînt în exaltate, în fervoare și adevăr. Iată ce nu înțeleg unii poezii care „efeminează” observațiile, datele înregistrate din realitate. Pentru a le da caratele autentice: poezii nu este suficient a transpune mecanic platitudinile în expresii „frumoase” pentru că, nu este decît un loc comun ceea ce vrem să spunem, poezia nu este o expunere discursivă fixată în imagini.

În reportajele lirice ale lui Traian Coșovei se revădă lumina și superlativul uzual. Poetul încearcă în mijlocul unui peisaj: „nemărității ferice”, podgoria tină și apare, ca o „minune” altădată „miraculoasă”. Verbele cîmpului este „nemărității”, linșea „nemărității”, copaci „urși”. Peștele pîmîntului Dobrogei, vînturile, păduri „ce-lilac înforță și-lurși copaci de fulgere” (128). Rostolirea de atribute, compromise prin repetare, este abundentă în Oceanul: epitețele — superlativ — au menirea de a exprima un tu-mul interior, dar n-ajung, din păcate, să se fixeze liric. Poemul este, pe alocuri, prolix, cu o lipsă de concretizare artistică evidentă. Oceanul este simbolul lumii agitate și grandioase. Plajele pătrund adînc în apele albastre — versurile ofera, metaforic vorbind, un spectacol magnific — cu cîmpuri de azur și orase marmoree, peste care se proiectează chipul prometic al omului contemporan. Transcrierea acestor elemente am concentrat, de fapt, detaliile poetice și, uneori, convențional-poetice, din Oceanul.

Ceea ce face ca intențiile poetului să nu se traducă todeauna în versuri de un real lirism, este decalajul dintre entuziasmul și substanța observațiilor sale. Evocarea se menține la un nivel de generalități abstracte, de superlativ golite de conținutul lor concret poetic. Pe plajele oceanului se întind „bogatele, scîpătoare ale iunuri”, bat vînturi „urșe” și „lurși talazuri” cîntînd „în grav andante” se izbesc de fărîmuri, peste tot este o „vesnică, marmură fierbere”, iarăși bate un „vînt răscolitor”, se revădă lumina „urșă”, se înalță grădini „miraculoase” etc. Comunismul apare, în viziunea poetului, ca o pădure de „urșe macarale” și „giganți generatori de electricitate”, de „fantastic reactori atomici” ceea ce nu-i lipsit de adevăr, însă pe plan poetic imaginile sugerează prea puțin: repetitivitatea obiectivă, patosul artificial, le apăsărează. În acest context, poezia este firește, o „minune” o „fulgerare înaltă”, dar, paradoxal, de o bălăne prea scurtă, de o emulvitate prea scîndă, cu toată fîrberia, lumina, uriașele, fantasticele, scilicet, plajele, miraculoasele etc. revădă în frumusețe evocate în poem.

Într-o prozăsimul care afectează simplitatea și stilul grandilocvent, construit cu clișee și înțelețit cu o afectivitate de superlativ, poezia autentică nu are de ales; locul ei este mai sus, rădăcinile ei stau mai în adînc, înfipte în sensibilitatea artistului și în solul fecund al realității contemporane.

Georgeta HORODINCA

Eugen SIMION

Remus LUCA

CĂLIN S. RUSU — Iași

În cazul dumneavoastră, deși „experiența” încă nu vă „permițea” să vă exprimați în stilul scriitorilor ce mi-o trimiteți — să „înșansi” o idee care să apese „rostul și a gândii” la renunțare. Răspunderea de care vorbiți referindu-vă la literatura, e într-adevăr necesară și nimeni nu va poate scuti de ea, dar aceasta nu trebuie să vă sperie; după părerea mea, dumneavoastră aveți șanse să „răspundeți” într-un fel care să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe vremea cînd încă nu aveam născut încă în erăci născut în această privință, care să nu fi fost spus. Dumneavoastră însă aveți încă șansa să vă revitalizeze și să vă fie plăcut. Lectura schiței „Voria” mă îndreptărează să cred asta. Oricum, stadiul meu actual este să continui să încredere. Schița nu este publicabilă. Nici în cazul în care ar fi o temă și chiar și un subiect atît de mult solicitat de autorii de proză care și-au încercat cîndele pe

„FEBRE” de Horia Lovinescu

Teatrul Național din Cluj

„Febre” — Horia Lovinescu atinge, neîndoielnic, punctul cel mai evoluat al creației sale dramatice. Se exprimă fără umbre în această ultimă realizare, dovadă fiind virtuțile de concepție și scriitoriești, care l-au devenit caracteristică, asigurându-i un loc bine definit în pesajul variat al dramaturgiei noastre noi: aplicația pentru avântarea de ordin etic, transcripția cu sobrietate a dramei personale sale; învâluirea dramaturgului într-o sursă poetică dincolo de care „jocul ideilor” se săvârșește cu simplitate și persuasiune, utilizând ingenios simbolurile care — de data aceasta — își găsesc, toate, suportul cert în cîmăntul solid al viziilor noastre sociale.

Rezumatul — ce este „Febre”? Drama unei constiințe — a lui Toma Dărăscu, tânăr doctor, un intelectual de care trăiește un dureros proces de limpezire și de evoluție spre orizonturi mai luminoase, fără a cunoaște însă, tribulațiile interioare specifice intelectului, cotărmănat de reziduri sufletești imunde, caracteristice lumii burgheze. Toma este, de la punctul de plecare, cu toate valențele sufletești pregătite pentru a se lega de viața socială, maturizarea — prin experiențe în care drama și luminosoasă se împletește succesiv — se exercită asupra unei constiințe vulcanice și funcționar constanțe. În această împrejurare, cred, trebuie văzut și căutat soul pe care îl aduce piesa lui Horia Lovinescu. Evident, dramaturgia noastră realist-socialistă nu este în fața primului eroi de acest gen — dar important și înedii: se rezolvă modul cum este prezentat și investigat în lumea sa morală acest personaj.

Povestea vieții lui domestice este, la primă vedere, simplă. Un tânăr doctor cîștigat și valoros sub raport profesional, căsătorit cu fata unui medic — Pantazi — descinzînd din „lumea bună” află că a rămas la spitalul condus de sorocul său datorită relațiilor de familie. Faptul — care-l revolta și zguduie decisiv — s-a petrecut fără ca el să-l cunoască. Descoperind adevărul, atitudinea lui este tranșantă; renunțarea instanțelor la comodițiile unei situații care-l înșelă și plecarea împreună cu soția care-l iubeste dar nu-l înțelege, într-un sat din Devia, în 1947. Satul, moștenit de la lumea burgheză, este sălbatic și cutundat în noaptea încurții. Plecarea lui, însă, nu și are sursa într-o complexă înțelegere a situației în care se află — ci într-o reacție spontană a onestității sale și în orgoliul unei energii constructive — decădând individualist — care se vede tratată umilitor. Nel, soția lui, îi urmează din dragoste, din percepere intuitivă a valorii bărbatului lângă care trăiește. Dar ea nu și va înțelege rațional soul — și de aici drama dintre ei.

În noul mediu al satului dobrogean pe care comuniștii îl trecesă la adevărată viață creîndu-i un sentiment al demnității umane, Toma începe — nu fără a simți loviturile unei lumi care abia acum se descoperă pe sine — să și găsească un rost firesc. Asta în vreme ce Nel continuă să trăiască la suprafața existenței, să nu înțeleagă sensurile adînci și să rămână o dedublare. Numaș dragostea pentru soul și individualitatea, în sine, nu poate fi sursă morală îndreptătoare. Trăind obstinat sub carapacea individualismului, neavînd de dăruit înțelegere și dragoste pentru lumea aspră care se desparte în jurul ei, Nel își părăsește soul — reintercinduse într-un auzme București — superficial, etic decăzut — și unde va trăi o aventură sufletească deșănțată. Acesta este momentul în care Toma — iubind-o mereu — reușește să o readucă lângă el. Nel a înțeles că de decădant era abuzul în care luncase singură, s-a reînnoșat lângă bărbatul alături de care își potea trăi viața în mod demn, dar iubirea dintre ei nu mai zburdește să fie cea de odinioară. Umbre, amintiri care îl înșingărează mereu — palpăta între ei și Toma întâmpină cu neîncredere sau ironie tăioasă încrederea în de rafine existență comună. Eroul trăiește, după reintercinderea soulului, în ideea că se se automatizează în viața domestică pentru a riscurăpăra o greasă. O epidenție în satul dobrogean face să se încheie existența lui Nel. Abia acum reușește Toma să înțeleagă viața pe care a dus-o, cu toate semnificațiile ei. Evident, prea tîrziu. Drama trăiește dar mai mult poate decât ea comunicează de glăduț, de sentimente de reușite în planul existenței sociale cu comenții din satul în care s-a regăsit — îl face să rămână definitiv în acele locuri, recunoscînd la societatea amai fost profesor al său de a se reînnoșea la București.

Narativ, simplificator — conflictul din „Febre” pare să nu spună prea mult. Dar el nu se rezumă numai la povestea cuplului Toma-Nel. El cîntă, în partitură, melodia principală. Dar, într-un plan subsidiar, nu mai puțin gîlărește este drama pe care o trăiesc Mereș și soția lui, Anca. Amîndoi sînt figuri exemplare pentru realitatea noastră socialistă. Se disting prin puritate etică, prin înțelegere rațională a existenței — prin nedreptății încredere în viață. Există în stilul lor de existență mărirea, rezolvămintă și omul nu are dreptul, în nici o împrejurare, să capătzeze în fața loviturilor — meritate sau nu — ale destinului. Momente de tonifantă poezie dramatică realizează Horia Lovinescu în scenele dintre Mereș și Anca, sau Toma și Anca.

Consistenți conturaze sînt și figurile lui Simion, Frîncu și Danilov — în special a celui de al doilea — comuniștii

care dau o nouă semnificație, reîmprosopărită și cu adevărat umană, viziilor din satul dobrogean pe care de a se smulge din înapotearea trecutului. De altfel, și transformarea colectivă a constiinței satului — simbolică într-un sens pentru amii imediat apropiați Eliberării — este surprînsă cu finețe.

În regia lui C. Anadol, „Febre” a devenit — pe scena Naționalului clujan — un spectacol, în toate lui generale, rezolvat cu grijă și cu simț științific, conștient, alături de „Dale carnavalului” și „Orfeu în Infern”, un indicu în plus că actuala stagiune a însemnat o cotitură spre mai bine în activitatea amintitului teatru.

Cu toate acestea, spectacolul mai solicită o serie de clarificări cu care regia a rămas datoră. Nu este rezolvată încă, pînă la capăt, problema cursivității spectacolului: prin construcția ei, piesa este numai aparent fragmentară și discutabilă unitară. Lăsîndu-se furată de forma construcției dramatice, regia a văduvit spectacolul, pe parcurs, de ritmul lui firesc, care și el face parte din elementele ce împlinește dramatismul conflictului și e a doua obiectiv posibilă, care, prin adîncirea sensurilor textului, este remediabilă fără mari eforturi: înțelegerea tragismului prezent în destinele eroilor nu ca un element obsedant, ci ca o formă prin care constiința personajelor se dovedește mai umană, mai plină de măreție.

Pe această linie de înțelegere a piesei au evoluat în special Marin D. Aurelian în rolul lui Frîncu și Dorina Stanca în rolul lui Nel. Toma Dărăscu — înegal rezolvat de Octavian Cosmătu — nu și relevă, în spectacolul clujan, întreaga sa bogăție interioară. Este redat încă prea liniștit, insuficient de convîngător în momentele în care destinul său este zguduit de loviturile dramatice. Reușit cu finețe, Mereș, se dovedește, în interpretarea lui Gheorghie Cosma, în bună măsură apropiat de intensitatea zăburului. Anca însă, în interpretarea Mariei Tîpău-Kaufman, rămîne încă, lipsită de poezia subtilă pe care lumea și sufletul ei o relevă în text. Personalitatea acasă a lui Ștefan Brăborescu, artist al popoului, face din rolul Profesorului, personaj tratat destul de sumar de autor, o prezență activă în desfășurarea spectacolului.

O mențiune cu totul deosebită solicită scenografia spectacolului, semnată de Mircea Marcoboc, distingîndu-se prin simplitate expresivă, prin farmecul liniei, prin utilizarea cu înțelegere a spațiului scenic.

AI. CAPRARIU

HORTENSIA P. MASCHIEVICI

La batoua

Există un conflict tip?

Revista sovietică „Teatr” nr. 4 publică textul integral al comediilor lui V. Em. Galan „Prietenia mea Pix” (în traducerea lui N. Nicolson), o fotografie — ilustrînd un moment din spectacolul Teatrului de comedie din București — însoțite prezentare. O nouă scriere românească se adăugă astfel seriei pieselor noastre cunoscute de publicul sovietic.

Considerăm că este salutară inițiativa Direcției Distribuției Filmelor de a organiza un festival al filmului românesc pentru oamenii muncii aflați în concediu în diverse stațiuni. Prezentarea unor premiere cum sînt „Erori viși” sau „Omul de lîngă tine” în cadrul festivalului este o acțiune binevenită. Ne întrebăm cu adevărat, dacă n-ar fi util să organizăm unor seri ale „premierelor filmului” în stațiunile de odihnă.

Repertoriul Teatrului de Stat din Brașov a fost deficitar anul acesta la capitolul „comedii”. Teatrul are meritul de a fi prezentat piese valoroase („Pogorârta”, „Al este”, „Erori viși”), de a fi promovată dramaturgia românească („Secunda 38”, „Oameni și umbre”) dar, într-o perioadă de timp îndelungată, — n-a oferit

specatolilor brașoveni decît o singură comedie: „Balul florilor”. La diversele constituții cu publicul s-a remarcat această stare de lucruri, și s-a cerut remediere ei.

Secretariatul literar și conducerea teatrului au hotărît să îndrepte situația și și-au propus pentru stagiunea viitoare prezentarea a două comedii în premieră.

Locuitori: cam 40.000 (după anuul statistic). Amatori de teatru: cîteva mii (după vîzta cu care se epuizează biletele).

Sala de spectacole: o minunată clădire modernă carea huneoedrenii li spun cu mîndrie „Teatrul nou”.

Nu mai e un teatru fără teatru. La Huneoedra nu există un ansamblu artistic permanent. Ceva mai mult, nici Deva, reședința regiunii, situată la o depărtare de numai 18 km, nu are decît un teatru de estival. Pe scena din cetatea oielului nu evoluează decît un colectiv de artiști amatori și din cînd în cînd ansamblurile colorate teatre din țară în turne. Orașele surorii Reștia și Peștea — cam cu același profil — au de mult teatrele lor, care obțin succese remarcabile. Credem că un centru muncitoresc atît de important ca Huneoedra și reședința regiunii — Deva — nu pot fi văduite de un însemnat mijloc de culturalizare a maselor: teatru.

În revista „Arta plastică” sumarul conținea să fie lipsit de ceea ce se numește „articul de problemă” și de estetice. Lacuna fusese semnalată și anul trecut în presa de specialitate. Cu toate acestea, primele două numere din acest an cuprînd aproape cu exclusivitate cronici și însemnări despre expoziții anuale, regionale și personale. Evident, asemenea articole sînt necesare și multe dintre ele sînt rezumate, judecîndu-se formulînd judecîți de valoare competentă. Aceasta nu justifică însă lipsa de preocupare pentru articolele dezvoltînd la un nivel corespunzător probleme teoretice privind dezvoltarea artelor plastice din țara noastră și de peste hotare.

Revista „Tribuna” publică în pagina sa de film o rubrică intitulată „a.b.c.” în care sînt cunoscute unele noțiuni de teorie cinematografică. Fără îndoială, inițiativa este necesară — reîntorcîndu-se la o tradiție a „Contemporanului” — dar credem că se impune — așa cum au sugerat și cultorii — o îmbogățire a conținutului materialului o prezentare mai substanțială a problemelor.

M odul în care realitatea contemporană se reînnoșește în piesele originale ale recentei scrieri conștientă de la sa timpă preocupărilor mentore și unei serii întregi de critici dramatice. Rînd pe rînd, D. Solomon, A. Băleanu, B. Elvin au încercat să definească limitele de forță ale conflictului contemporan și modul în care ele se reflectă în vîntimele realizări ale dramaturgiei noastre. E de la sine înțeles că atari înțelșiri sînt critici nu pot decît să bueure pe autori dramatice, care primă meac în fața acestor ajutoare prietoz de o factură deosebită și, în anume locuri, mai bogat în suportul de cîntă acia și cronici dramatice.

În cele ce urmează, îmi roș permitte cîteva observații, al căror roș nu este desigur altul decît acela de a împinge discuția înainte. De multă vreme, de pildă, dramaturgia realistă și cu aiti mai mult cea realist-socialistă, au dus o luptă împotriva convenționalismului clasicist în concepția cuprînd conflictul dramatic. Gorki este solidul cu Chevy (scrie de exemplu criticul sovietic E. B. Tagher, în studiul său Gorki și Comov, apărut și la noi în culegereea Studiul despre Gorki) respingînd cu grijă înțelșirea tradițională, cu fazele inevitabile ale conflictului, punctul culminant și deznădămintul. Tagher citează o serie de cazuri care dovedesc că nu todeauna momentul dramatic culminant trebuie să se afle spre finalul piesei, că nu și neapărat ca unele personaje importante (sneori chiar cel principal) să fie atrase într-un conflict dramatic, că o piesă poate avea mai multe conflicte paralele, etc. Drama socialistă, teatrul brechtian, au demonstrat și ele cu strălucire că spargerea unei serii de tipare clasice a dat artel dramatice impulsuri noi, creatoare. Dezvolțarea viziilor contemporane, necesitatea reflectării teridice a acestui conflict complex, au determinat formele scenice noi, care alădăd ar fi apărut imposibile, sau ar fi fost decetate neastărite.

Am amintit aceste, evident sumare, considerații generale, deoarece mi s-a părut că în discuțiile pomenite, pe lîngă considerațiile de cele mai multe ori foarte juste, se mai strecoară încă pe alocuri, ecouri ale unui mod înveșit, puțin rigid, de a dezbate problema, veșnic nouă, a conflictului dramatic.

Dumitru Solomon crede de pildă că „forța conflictului actual e determinată de împotrivirea îndreptă, nu odată violentă, a ceea ce este vechi în conștiința omului”. Fără a fi falsă, această aserțiune este însă oarecum unilatrală, ea pîrînd a neglija rolul ofensiv al noului în formația conștiinței socialiste. În procesul dialectic al luptei dintre nou și vechi (nu întîmpînd am evita formula „dintre vechi și nou”) factorul hotărîtor, de-

analiză, tot o problemă de măiestrie așa cum, de altfel, se pronunță și A. Băleanu și B. Elvin.

Pomenim, la începutul rîndurilor de față, de unele înțelșiri rigide ale conceptului de „conflict dramatic”. O manifestare a acestui spirit insuficient de suplu me pare a fi modul excesiv în care a fost criticat deznădămintul comediei lui Sîto Andras, calificat drept „expeditiv”. Este nouă și se pare că dezbaterile pasionantă a presei, punctul ei culminant, satira savuroasă și puterentă a

concluzii care să dezorienteze pe autorul dramatic. Voi da unele exemple în legătură cu piesa Cameră fierbinie, nu pentru a respinge criticile, multe îndreptățite ce — așa adus, ci mai ales pentru că piesa ne este mai puțin familiară decît este, „et postea”.

Am fost surprîși să constatăm că mai toți criticii au crezut că tema fundamentală a Camerei fierbinți este conflictul dintre „spiritul colectiv comunist și rămășițele individualiste” în munca științifică. Este adevărat că aceasta este problema unuia dintre personajele de bază ale piesei, Ovidiu Preda, și că această problemă se rezolvă în primul plan ca secretul de pîrînd Ioșif, inginerul și spiritul colectiv se rezolvă abia în ultimul tablou de fapt, în prima parte. Crezînd că Ovidiu Preda este eroul principal și că problema lui este conflictul întregii piese, unii critici au scris, de zămgății că, după rezolvarea cazului Ovidiu Preda „conflictul... își pierde treptat intensitatea, scurgîndu-se în cele din urmă potoli, într-o albie a liniștii idilice” (D. Solomon). În pîrînd, trebuie spus că conflictul dintre individualism și spiritul colectiv se rezolvă abia în ultimul tablou al piesei, el continuînd și în fața deșta acestuia intruchipat: într-un al doilea personaj, Barbu Frînculescu, care rezolvă deșta isprava colegului său Preda, deș, pîrînd din cu totul alte considerente. Aici, mi se pare că au intervenit atît supărările eroului principal” cît și aceea că el nu trebuie să și rezolve problema decît în ultima parte a piesei.

Alteori, într-o piesă care n-are un „erou principal” în accepțiune clasică, ci un grup de personaje de prim plan, cum urmare s-ere un grup conflict ci o serie de conflicte paralele, critica, neplînjînd factiva scrieri a măiestriei artistice” și într-o „opțiică greșită” (atîdăd „agresivă vizuale”), a autorilor asupra luptei dintre nou și vechi. Personal, am impresia că generalizarea este pripită. Dacă în piesa ce „îndrăzneală” sau „De n-ar fi iubirii” s-ar putea vorbi de o asemenea „opțiică” (termenul mi se pare, de altfel, epaziv), concretizat în cîmbilă subapreciere pe rînd, fie a factorului vechi fie a factorului nou, în celelalte piese, citate cu excelație pîrî, cei doi factori ai conflictului, cele două „forțe” sau „conceptii” opuse (cum spune A. Băleanu) sînt prezente și chiar vigurose prezente. Reproșul criticului, în aceste cazuri, se adresa nu puerii și dezbaterii conflictului, caracterizat ca „autentic” sau „profund dramatic” ci, mai ales, soluțiilor lui „convenționale” („Nunta la castel”, de Sîto Andras) sau „neconvîngătoare” („Cotăche și viața interioară”). Dar, „soluționarea” prin conflict este, în ultimul

moment, să și rezolve problema decît în ultima parte a piesei.

Alteori, într-o piesă care n-are un „erou principal” în accepțiune clasică, ci un grup de personaje de prim plan, cum urmare s-ere un grup conflict ci o serie de conflicte paralele, critica, neplînjînd factiva scrieri a măiestriei artistice” și într-o „opțiică greșită” (atîdăd „agresivă vizuale”), a autorilor asupra luptei dintre nou și vechi. Personal, am impresia că generalizarea este pripită. Dacă în piesa ce „îndrăzneală” sau „De n-ar fi iubirii” s-ar putea vorbi de o asemenea „opțiică” (termenul mi se pare, de altfel, epaziv), concretizat în cîmbilă subapreciere pe rînd, fie a factorului vechi fie a factorului nou, în celelalte piese, citate cu excelație pîrî, cei doi factori ai conflictului, cele două „forțe” sau „conceptii” opuse (cum spune A. Băleanu) sînt prezente și chiar vigurose prezente. Reproșul criticului, în aceste cazuri, se adresa nu puerii și dezbaterii conflictului, caracterizat ca „autentic” sau „profund dramatic” ci, mai ales, soluțiilor lui „convenționale” („Nunta la castel”, de Sîto Andras) sau „neconvîngătoare” („Cotăche și viața interioară”). Dar, „soluționarea” prin conflict este, în ultimul

Insemnări despre „LANTERNA MAGICĂ”

Nu excentricitatea procedurilor „Lanternei magice” ne atrage în mod deosebit atenția. Ecolul pe care îl stîrnește acest ansamblu — decădantă modest se datorește oportunității sale. „Lanterna” propune explicit o prăcie de ingenios răspuns pentru întrebări strîngente ale artei spectacolului. Este vorba de un răspuns care, prin direcția desoperirii unor căi de lărgire a capacității de expresie pe măsura problematicele de laborator ale unui colectiv și exigențele omului contemporan.

Ne aflăm în fața unei arte noi? De fapt sîntem puși în contact cu cîteva probe de laborator ale unui colectiv frîmțat de problemele actuale ale teatrului. „Lanterna magică” este un teatru complex cu o orchestrație mai amplă care nu interpretăză încă simfonie dramatice la care aspiră. Pe lîncipul de la care se pleacă este tocmai acela al reînnoșării artelor spectacolare într-un tot care să amplifice simțitor viziile teatrului. Dar spre deosebire de alte soluii ale spectacolului total, acțional devine intercomunicare dintre ecran și scenă. Muzica, dansul, lumina colorate, se subordonează întui element central, care constă într-o parteneriat simbolic a imaginii cinematografice cu mîșcarea tridimensională a teatrului. Sîlăm un exemplu. Prezentarea programului se află în fața noastră și stabilirea contactului unice care ne reînnoștează creațiile teatrale. Ca orice acțiune, această cronică volubilită definește farmecul scenei și cîntă viața elementară pe scîndura scenei insufletește teatru. Dar iată că alături de silueta prezentatoare apar pe două ecrane laterale dubluri ale sale, filmate și între cele trei ipostaze ale aceluiași personaj se încinge o aprinsă discuție. Deosebirea de nivel dintre acțiunile din scenă și variantele sale ecranizate este vădită dar foarte repede ne dăm seama că prima face legătura dintre spectatori și imbecile de pe pîrî. Imaginile filmului sînt aduse „asadar, mai aproape de noi prin intermediul actorilor ce neînțelșie continue de pelenă. Pentru a evidenția mai puternic această „inovăție”, „Lanterna magică” utilizează frecvent trecerea directă din spațiul cinematografic în cel al teatrului, întru-tuozitate a sincronizării remarcabile.

„Lanterna magică” este un teatru complex cu o orchestrație mai amplă care nu interpretăză încă simfonie dramatice la care aspiră. Pe lîncipul de la care se pleacă este tocmai acela al reînnoșării artelor spectacolare într-un tot care să amplifice simțitor viziile teatrului. Dar spre deosebire de alte soluii ale spectacolului total, acțional devine intercomunicare dintre ecran și scenă. Muzica, dansul, lumina colorate, se subordonează întui element central, care constă într-o parteneriat simbolic a imaginii cinematografice cu mîșcarea tridimensională a teatrului. Sîlăm un exemplu. Prezentarea programului se află în fața noastră și stabilirea contactului unice care ne reînnoștează creațiile teatrale. Ca orice acțiune, această cronică volubilită definește farmecul scenei și cîntă viața elementară pe scîndura scenei insufletește teatru. Dar iată că alături de silueta prezentatoare apar pe două ecrane laterale dubluri ale sale, filmate și între cele trei ipostaze ale aceluiași personaj se încinge o aprinsă discuție. Deosebirea de nivel dintre acțiunile din scenă și variantele sale ecranizate este vădită dar foarte repede ne dăm seama că prima face legătura dintre spectatori și imbecile de pe pîrî. Imaginile filmului sînt aduse „asadar, mai aproape de noi prin intermediul actorilor ce neînțelșie continue de pelenă. Pentru a evidenția mai puternic această „inovăție”, „Lanterna magică” utilizează frecvent trecerea directă din spațiul cinematografic în cel al teatrului, întru-tuozitate a sincronizării remarcabile.

„Lanterna magică” este un teatru complex cu o orchestrație mai amplă care nu interpretăză încă simfonie dramatice la care aspiră. Pe lîncipul de la care se pleacă este tocmai acela al reînnoșării artelor spectacolare într-un tot care să amplifice simțitor viziile teatrului. Dar spre deosebire de alte soluii ale spectacolului total, acțional devine intercomunicare dintre ecran și scenă. Muzica, dansul, lumina colorate, se subordonează întui element central, care constă într-o parteneriat simbolic a imaginii cinematografice cu mîșcarea tridimensională a teatrului. Sîlăm un exemplu. Prezentarea programului se află în fața noastră și stabilirea contactului unice care ne reînnoștează creațiile teatrale. Ca orice acțiune, această cronică volubilită definește farmecul scenei și cîntă viața elementară pe scîndura scenei insufletește teatru. Dar iată că alături de silueta prezentatoare apar pe două ecrane laterale dubluri ale sale, filmate și între cele trei ipostaze ale aceluiași personaj se încinge o aprinsă discuție. Deosebirea de nivel dintre acțiunile din scenă și variantele sale ecranizate este vădită dar foarte repede ne dăm seama că prima face legătura dintre spectatori și imbecile de pe pîrî. Imaginile filmului sînt aduse „asadar, mai aproape de noi prin intermediul actorilor ce neînțelșie continue de pelenă. Pentru a evidenția mai puternic această „inovăție”, „Lanterna magică” utilizează frecvent trecerea directă din spațiul cinematografic în cel al teatrului, întru-tuozitate a sincronizării remarcabile.

„metoda Preda” devine tot atît de necesară ca și altce, tocmai pentru că toată ea devine înfrîncată nesigure, au dreptate acei care se bazează în judecîți și pe binele obștesc. Ceî care greșesc în ambele dăși sînt Corina Tone și B. Frînculescu. Restul personajelor au unele surdăli, anarhismul lui Preda, prudența excesivă a lui Crețulescu, Maria, Ioșif în prima situație, conservatorismul lui Crețulescu în a doua.

Cele spuse mai sus pe scurt, repet, nu sînt destinate a justifica lipsurile artistice ale piesei, dintre care una mi s-a părut a fi fost jost caracterizată prin termenul de „conflict alambicat”. Am tru; mai ales să arăt că într-adevăr, reflectarea contemporaneității este dificilă, duce la conflicte specifice, complexe, cu sinuozități neastăptate, cu pauze și retrări, cu deplasări ale centrului de interes, cu o serie decă de aspecte noi, neobișnuite, care se încadrează greu în canoanele stabilite.

Toți cei trei critici citați au fost de acord în a de-lara mereu, că realitățile înțedite din țara noastră dau noi dimensiuni, noi fațete, noi cursuri conflictului dramatic, care devine mai nuanțat, mai variat, mai complex. Atunci, mi se pare că este just ca, în judecarea ultimelor producții dramatice, critica să se aplice în special asupra acestui specific al conflictului contemporan.

Oricum, discuția, așa cum a început, este nu numai binevenită, dar și extrem de utilă. Adîncînd tot mai mult problemele conflictului, critica va da cu siguranță un impuls nou călătorilor creatoare ale tinerei noastre dramaturgie realist-socialiste.

AI. I. ȘTEFANESCU

este dintr-odată la doi pași de ochii noștri, ca și cum ar fi escaladat zidul care desparte ficțiunea de adevăr.

După dîl se vede, intenția este de a realiza un film care să fie oarecum un totodată — și de a aproia considerabil filmul de emoiă directă pe care o dă spectacolului. Este vorba de o oase. Astfel, cinematograful aduce teatrului ceva din celebra sa „libertate” de a se mișca în spațiul larg al scenei, înțelșind filmului puțin din relieful său autentic, inimitabil. Din mostrele meritorii care ne-au fost prezentate în cadrul festivalului ocupă în această formulă spectacolul locului principal, dar nu în formele sale clasice. Este vorba de un filmul său din cadrul limitat al unui singur ecran. În perimetrul rezervat spectacolului vor apărea astfel un număr nelimitat (și variat de pîrî) insulțite, unele izbucnind pe neașteptate din umbră, în vreme ce firul de contact cu teatrul nu va fi întrerupt nici un moment.

Deși, în spectacolul demonstrativ textului literar îl este rezervat un spațiu redus, este de crezut că el va înțelșia teren mai tîrziu, cînd „Lanterna” va trece la montări unilare. Se proiectează o corespondență adîncă între formula „Lanternei” și predilecția pentru epică a unui mare număr de autori dramaturgici contemporani. Ne referim la acei epici de un dilanșim prin excelență teatral și care păstrează savoura dramaturgiei recurgînd la sugestivele proze literare. Cinematografia, arta care apropie cel mai mult firul dramatic de construcția narativă a teatrului, se teatru în ultimele decenii, tocmai pentru că îl descheiea nebanuș posibilitățile de a influența opera în formele sale variate și a dîlului număr al cele spectacole teatrale care au utilizat „magice” cinematograful, fără să și altereze spiritul dramatic. În formula „Lanternei magice” acest raport este depășit, cele două arte fusionînd într-o originală unilare. Nu e însă mai puțin adevărat că aci se vede încă o dată, tendința spectacolului popular contemporan de a se apropia de teatrul. Seventele numere care strîbat spațiul și timpul cu dezinvoluntă prilejului viziunii „epice” cu trînzăle favorabile marilor dezbateri ideologice. În această perspectivă, ideea „Lanternei magice” este o inovație însemnată. Ceea ce deosebește este numai o ultimare demonstrative tehnice — unor realizări impresionante — unor realizări impresionante.

„Spectacolul „Lanternei magice” se desfășură pe două planuri succesive. Mai puternic este în mîlă înțelșia și nu o parte a fi sula tablourilor poetice, care îmbină frumusețea imaginilor panoramice și comentariul muzical cu „prezentarea” narativă a teatrului. Acesta apare adevărat dublat ca și cum ecranul „enorm” dență și mîl și ar multiplica mîșcarea balerinelor din scenă. Alteori virtuozitatea instrumentelor

musicale vibrină lîngă noi explică și cîntărează imaginile filmate. Un violonist cu instrumentul său delicat ne deslîșă din vîntul muzical dinăuntru al primăriei într-o ară socială, iar un arțier de vesele tambale sustine cu forță decămburarea dansurilor naționale silvoare care ocupă spații imense pe pîna ecranului.

Nu mai dădă sumere din program evidențiază posibilitățile etilului plant al satelii „magice”. Dintre acestea, finalul în care pianistul este tras în cîntătea capului confuziei muzicale este — desigur — o simplă glăduț. Comedia cinematografică „Dragostea, joc al destinului” reprezintă însă o excelență satirică a dramaturgiei „mele”. Savoura o dă pîrînduși suprapunerii unui cuplu pasional și cîntărețului de un soi zară (veșnicul „trîmbiș” în ritmica ridicolă a filmelor multe) cu pîrînduși din „Orfeu în Infern”, în varianta dulce a operei lui Verdi. Cîntărețul dintre cele două ecrane dezvăluie cauzele nomitorului comun al artistului melodramatic.

Cele două planuri corespund firesc unor feluri opuse. Magia satirică evidențiază cu pregnanță grotescul teatralului de care ne despărțim. Episodurile poetice ne povestesc cu patos autentic despre echivocanța societății. Aparatură complicată a „Lanternei” captează în imagini stereofonice frumusețea unei țări luminată de un interșer de lumini. Clinicul muncii, dansul recetelor, plîmburile romantice ale tineretului și înțelșirile cu mesajul nemuritorului prete de ară, alădăd un itinerar tonice și edificator.

Ansamblul întreg merită aplauzele noastre. Regizorul Alfred Radok, scenograful Josef Svoboda și pictorul Zvll Radok sînt îndreptățiți „principali” creatori ai „Lanternei magice” echivoare. Dar ideea de la care s-a pornit a căpătîz forme isplătoare prin laboriosul efort de armonizare a tuturor factorilor spectacolului. Nu ne gîdăm aci numai la sincronizarea perfectă a angrenajului de transmisie, ci și la cîntărețurile deosebite ale lui Helena Peckova, violonistul Ludovit Satany, pianistul Jaromir Vomacka, în care se adăugă toți ceilalți participanți în succesul de armonizare a tuturor factorilor spectacolului. Nu ne gîdăm aci numai la sincronizarea perfectă a angrenajului de transmisie, ci și la cîntărețurile deosebite ale lui Helena Peckova, violonistul Ludovit Satany, pianistul Jaromir Vomacka, în care se adăugă toți ceilalți participanți în succesul de armonizare a tuturor factorilor spectacolului.

Decădantă ansamblul echivoare ne-a prilejuit un prim contact care trezește îndreptățite speranțe. Am fi dorit, poate, să se arde și mai mult în explorarea mai profundă a drumului abordat. Dănuim eficacitatea formulării în tratarea unui material literar-dramatic, cu grave sarcini ideologice și acceptăm cu mult interes evoluția „Lanternei magice”. Cum vor fi viitoare realizări ale acestui armonios colectiv de entuziaști? El ne poate desigur rezerva mari surprize, după ce ne-a produs bucuria unei prime realizări.

V. MINDRA

MOMENT DIN SPECTACOLUL „LANTERNA MAGICA”

